

Archeologisch Bureauonderzoek & Inventariserend
Veldonderzoek (IVO) door middel van boringen
**Aalsmeer, Zijstraat,
Aalsmeer, gemeente Aalsmeer**

CIS-code: 32327

Colofon

Projectnummer : 11691008 / 32327
Auteur : drs. J. de Kramer
Redactie : dr. A.W.E. Wilbers

Controle

drs. J.W. Oudhof	senior-adviseur Buro de Brug bv	15-01-2009
------------------	---------------------------------	------------

Goedkeuring

dhr. L. Kiep	Gemeente Aalsmeer	
--------------	-------------------	--

Versie : 1.4
ISBN : 978-90-8996-145-7

Definitieve versie

Opdrachtgever : Van Berkel Aannemers Leimuiden BV
dhr. F. van Berkel
Tuinderij 13
2451 GG Leimuiden

© Becker & Van de Graaf bv
Ede, december 2008

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

SAMENVATTING:

In opdracht van Van Berkel Aannemers Leimuiden BV uit Leimuiden heeft archeologisch onderzoeksbureau Becker & Van de Graaf bv in november 2008 een archeologisch onderzoek uitgevoerd aan de Zijstraat 2-20 te Aalsmeer, gemeente Aalsmeer, provincie Noord-Holland. Het plangebied wordt in het noorden en westen begrensd door respectievelijk de Dorpsstraat en het Molenpad. Het onderzoek bestond uit een archeologisch bureauonderzoek en een Inventariserend Veldonderzoek (IVO), door middel van boringen. De aanleiding voor dit onderzoek is de realisatie van appartementen. Door de aanleg van een parkeerkelder van circa 2,5 m diep zal de verstoringsdiepte reiken tot maximaal circa 3,0 m beneden het maaiveld. De kans bestaat dat eventueel aanwezige archeologische waarden hierdoor verstoord dan wel vernietigd zullen worden.

Uit het bureauonderzoek bleek dat al minstens in de 17^e eeuw bebouwing aanwezig was in het plangebied in de vorm van (vooral) woonhuizen met bijgebouwen. In het noordelijke deel van het plangebied stond al in de 18^e eeuw een groot stenen gebouw dat dienst deed als weeshuis.

De bovenste circa 50 tot 100 cm van de ondergrond in het plangebied bestaat uit in de 19^e of 20^e eeuw geroerde of opgebrachte grond. Daaronder liggen oudere ophogingslagen. Onder het pakket ophogingslagen ligt een veraarde veenlaag. Deze laag vormde de bovengrond vanaf de ontginning rond de 12^e eeuw tot het moment van ophoging in de 17^e of 18^e eeuw.

In het zuidelijke deel van het plangebied zijn de ophogingslagen veelal weinig en dateren uit de 17^e en 18^e eeuw. Zandlagen komen voor na bij het historische bebouwingslint langs de Zijstraat. Dunne zandlagen werden gebruikt als een onverharde vloer, als een zandlaag onder een tegelvloer of als funderingszand voor een muur.

In het noordelijke deel van het plangebied komen vooral ophogingslagen van zand voor op de top van het veraarde veen en slechts enkele venige ophogingslagen. De ophogingslagen in het noordelijke deel dateren vanaf de tweede helft van de 18^e eeuw. In het noordelijke deel is de precieze situatie van de opbouw van de ondergrond bij het historische bebouwingslint aan de Zijstraat onbekend, omdat hier geen archeologische boringen zijn gezet.

Het hier gemaakte onderscheid tussen noordelijke en zuidelijke deel is hoogstwaarschijnlijk mogelijk een te grote simplificatie van de werkelijkheid. Rekening moet worden gehouden met verschillen van perceel tot perceel in de opbouw van de ondergrond en in het historische gebruik.

In de 19^e en 20^e eeuw veranderde de bebouwing aan de Zijstraat in het plangebied sterk. Mogelijk leidde dit tot lokale verstoringen van de ondergrond. De ophogingslagen hebben echter een zodanig grote dikte dat naar verwachting daar toch archeologische waarden behouden zijn.

Eventueel aanwezige archeologische resten uit de Late-Middeleeuwen tot en met de Nieuwe tijd A kunnen aanwezig zijn in de top van het natuurlijke veenpakket, zowel in de veraarde voormalige bovenlaag als in de bovenste decimeters van het intacte, onveraarde veenpakket. De top van de veraarde veenlaag ligt op circa -1,8 tot -2,7 m NAP (circa 150 tot 230 cm -mv). Eventueel aanwezige archeologische resten uit de Nieuwe tijd A-C zijn mogelijk aanwezig in de zandige en venige ophogingslagen op het veenpakket. De ophogingslagen met archeologische waarden uit de Nieuwe tijd A en B hebben een gezamenlijke dikte van circa 110 tot 150 cm. Het archeologisch interessante deel van de ondergrond van het plangebied ligt beneden een diepte van circa -0,5 à -0,8 m NAP (vanaf circa 20 à 50 cm -mv).

De archeologische verwachting is op basis van de resultaten van het veldwerk hoog voor het hele plangebied. Op basis van de resultaten van het Inventariserend Veldonderzoek wordt geadviseerd om een archeologisch vervolgonderzoek uit te laten voeren door middel van proefsleuven.

INHOUDSOPGAVE:

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PLANGEBIED	4
1. INLEIDING	5
1.1. AANLEIDING	5
1.2. DOEL- EN VRAAGSTELLING VAN HET ONDERZOEK.....	5
1.3. LIGGING VAN HET PLANGEBIED	5
2. BUREAUONDERZOEK	7
2.1. WERKWIJZE	7
2.2. GEOLOGIE, GEOMORFOLOGIE EN BODEM	7
2.3. BEKENDE ARCHEOLOGISCHE WAARDEN	8
2.4. HISTORISCH LANDGEBRUIK	8
2.5. CONCLUSIE BUREAUONDERZOEK EN VERWACHTINGMODEL	11
3. VELDONDERZOEK	12
3.1. ONDERZOEKSHYPOTHESE EN ONDERZOEKSOPZET	12
3.2. WERKWIJZE	12
3.3. RESULTATEN	12
3.4. INTERPRETATIE.....	17
4. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN.....	20
4.1. BEANTWOORDING VRAAGSTELLING	20
4.2. AANBEVELINGEN	21
4.3. BETROUWBAARHEID	22
LITERATUUR EN KAARTEN	23
LIJST VAN AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN.....	25

BIJLAGEN

1. Topografische kaart
2. Archis-informatie
3. Boor- en vondstlocatiekaart
4. Boorbeschrijvingen
5. Vondstenlijst: vondsten gerangschikt naar boring
6. Vondstenlijst: dateerbare vondsten gerangschikt naar type
7. Periodentabel
8. Historische kaarten
9. Historische beelden

Administratieve gegevens van het plangebied

<i>Toponiem</i>	Zijdstraat
<i>CIS-code</i>	32327
<i>Plaats</i>	Aalsmeer
<i>Gemeente</i>	Aalsmeer
<i>Kadastrale aanduiding</i>	kadastrale gemeente Aalsmeer, sectie G, percelen 1496, 2259, 4061, 4421, 4422, 4549, 4550, 5252, 5709, 5710 en 5831
<i>Provincie</i>	Noord-Holland
<i>Coördinaten</i> <i>Centrum</i> <i>Hoekpunten</i>	111.225/475.897 111.213/475.850 111.271/475.880 111.230/475.950 111.182/475.910
<i>Oppervlakte plangebied</i>	circa 2500 m ²
<i>Opdrachtgever</i>	Van Berkel Aannemers Leimuiden BV dhr. F. van Berkel Tuinderij 13 2451 GG Leimuiden Tel: 0172 - 50 83 82.
<i>Uitvoerder</i>	Becker & Van de Graaf bv Contactpersoon: drs. J. de Kramer Postbus 79 6710 BB Ede Tel: 0318 - 690 022 e-mail: jdekramer@beckerenvandegraaf.nl
<i>Bevoegde overheid</i>	Gemeente Aalsmeer dhr. L. Kiep Postbus 253 1430 AG Aalsmeer Tel.: 0297 - 38 75 75
<i>Beheer en plaats van documentatie en vondsten</i>	Becker & Van de Graaf, Ede
<i>Uitvoeringsdatum veldwerk</i>	10 november 2008

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

In opdracht van Van Berkel Aannemers Leimuiden BV uit Leimuiden heeft archeologisch onderzoeksbureau Becker & Van de Graaf bv in november 2008 een archeologisch onderzoek uitgevoerd aan de Zijdstraat 2-20 te Aalsmeer, gemeente Aalsmeer, provincie Noord-Holland. Het onderzoek bestond uit een archeologisch bureauonderzoek en een Inventariserend Veldonderzoek (IVO), door middel van boringen. De aanleiding voor dit onderzoek is de realisatie van appartementen. Door de aanleg van een parkeerkelder van circa 2,5 m diep zal de verstoringsdiepte reiken tot maximaal circa 3,0 m beneden het maaiveld. De kans bestaat dat eventueel aanwezige archeologische waarden hierdoor verstoord dan wel vernietigd zullen worden.

1.2. Doel- en vraagstelling van het onderzoek

De doelstelling van het bureauonderzoek is het verwerven van informatie aan de hand van bestaande bronnen over bekende of verwachte archeologische waarden binnen het plangebied. Hieruit voortvloeiend wordt een specifieke archeologische verwachting opgesteld. Het doel van het inventariserend veldonderzoek door middel van boringen is het aanvullen en vaststellen van de gespecificeerde verwachting, die gebaseerd is op het bureauonderzoek. Daarnaast wordt inzicht verkregen in de vormeenheden van het landschap in het plangebied, voor zover deze vormeenheden van invloed kunnen zijn geweest op de bruikbaarheid van de locatie door de mens in het verleden. Op basis van de resultaten van het onderzoek kunnen kansarme zones van het plangebied worden uitgesloten en kansrijke zones worden geselecteerd voor behoud of voor vervolgonderzoek. Om deze doelstelling te kunnen realiseren, wordt op de volgende vragen een antwoord gegeven (De Kramer 2008):

- Wat is de fysiek-landschappelijke ligging van de locatie?
- Hoe is de bodemopbouw in het plangebied en in welke mate zijn bodemopbouw en/of de eventueel aanwezige ophogingspakketten nog als intact te beschouwen?
- Zijn er archeologische waarden aanwezig in het plangebied?
- Wat is de diepteligging van eventueel aanwezige archeologische resten?
- Wat is de specifieke archeologische verwachting van het plangebied en wordt deze bij het veldonderzoek bevestigd?
- In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische waarden bedreigd door de voorgenomen graafwerkzaamheden?
- Kan een aantasting van het mogelijk aanwezige bodemarchief voorkomen worden door planaanpassing?

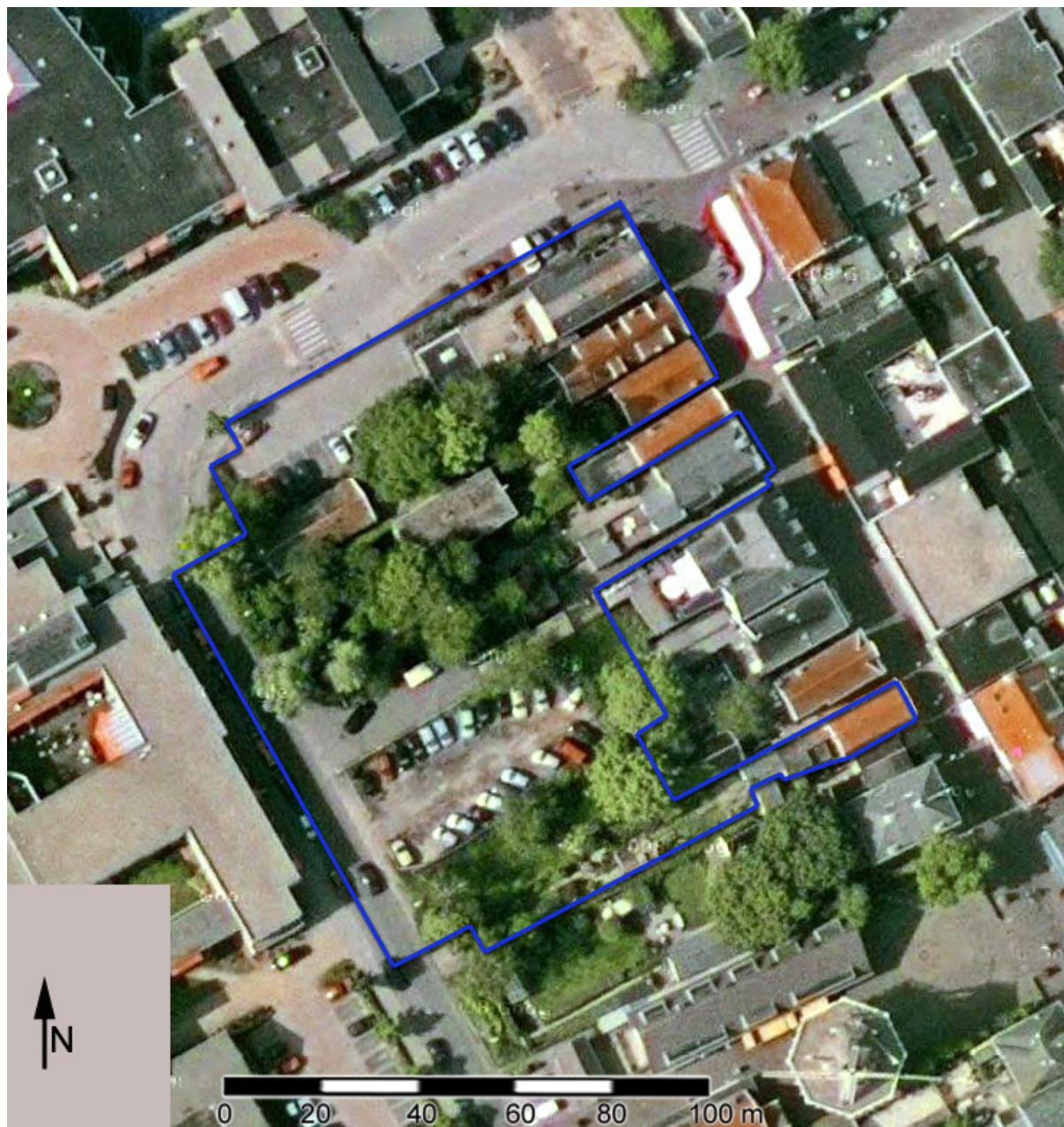
Het inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.1 (Centraal College van Deskundigen 2006).

Voor de in dit rapport gebruikte geologische en archeologische tijdsaanduidingen wordt verwezen naar bijlage 7. Afkortingen en enkele vaktermen worden achter in dit rapport uitgelegd (zie lijst van afkortingen en begrippen).

1.3. Ligging van het plangebied

De ligging van het onderzochte gebied, ofwel het plangebied, is globaal weergegeven in bijlage 1. Het plangebied heeft een omvang van circa 2500 m² en ligt aan de Zijdstraat 2-20 te Aalsmeer, gemeente Aalsmeer, provincie Noord-Holland. Van de bebouwing aan de Zijdstraat behoren de panden met huisnummer 2, 4, 6, 10 en 20 tot het plangebied. Van de overige panden horen alleen de bijbehorende tuinen en schuurtjes tot het plangebied. Het plangebied wordt in het noorden en westen

begrensd door respectievelijk de Dorpsstraat en het Molenpad. De exacte ligging en contouren van het plangebied zijn nader weergegeven in figuur 1 en bijlage 3. Ten tijde van het veldonderzoek was het plangebied in gebruik als erf, tuin, terras, parkeerplaats en voor een deel bebouwd met woonhuizen en schuren.

Figuur 1: Actuele luchtfoto van het plangebied (bewerkt beeld van <http://maps.google.nl>).

2. Bureauonderzoek

2.1. Werkwijze

Bij het bureauonderzoek zijn gegevens verzameld over bekende of verwachte archeologische waarden binnen het onderzoeksgebied. Er is gebruik gemaakt van de Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW) van de provincie Noord-Holland, de Indiatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) en het Archeologisch Informatie Systeem (Archis II) van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM). Aanvullende historische informatie is verkregen uit beschikbaar historisch kaartmateriaal. Gebruikt zijn de topografische kaart van Klaas Vis uit 1772 (Vis 1772), de kadastrale kaart van 1827 (Van Diggelen 1827; schaal 1: 2500), de kadastrale verzamelkaart van 1906 (Kadaster 1906; schaal 1: 20.000), de topografische kaarten van circa 1905 (Uitgeverij Nieuwland 2006; schaal 1: 25.000), 1961 (Kadaster 1961; schaal 1: 25.000) en 1993 (Kadaster 1993; schaal 1: 25.000). Verder zijn diverse foto's, prentbriefkaarten en tekeningen geraadpleegd die bewaard worden bij het Noord-Holland Archief.

Om inzicht te krijgen in de opbouw en ontwikkeling van het landschap zijn onder andere de bodemkaart van Nederland (schaal 1: 50.000; Staring Centrum 1992), de geomorfologische kaart van Nederland (schaal 1: 50.000; DLO-Staring Centrum / Rijks Geologische Dienst 1993). Voor informatie over het reliëf in en rondom het plangebied is gebruik gemaakt van het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN; www.ahn.nl). Deze gegevens zijn aangevuld met relevante informatie uit beschikbare achtergrondliteratuur (zie literatuurlijst).

2.2. Geologie, geomorfologie en bodem

2.2.1. Ontstaansgeschiedenis landschap

Aalsmeer ligt in het Hollands-Utrechtse veengebied (Berendsen 2005). Het veen ontstond in het Holoceen, de huidige warme periode vanaf circa 10.000 jaar geleden. Het veenpakket dat in het Hollands-Utrechtse veengebied en dus ook bij Aalsmeer aan de oppervlakte voorkomt behoort tot de Formatie van Nieuwkoop.

Het veen van de Formatie van Nieuwkoop ontstond vanaf circa 4000 jaar geleden toen de stijging van de zeespiegel afnam. Vanaf circa 4000 jaar geleden stabiliseerden de langs de kust gevormde strandwallen waardoor de kustlijn sloot. Dit schiep mogelijkheden voor veenvorming landinwaarts. Eutroof (voedselrijk) riet- en broekveen ontstond. In gebieden buiten de invloedzone van voedselrijke rivieren vormde zich na verloop van tijd voor al oligotroof (voedselarm) veenmosveen. De voedselarme condities waren een gevolg van de grote dikte van het veenpakket waardoor planten met hun wortels niet meer het voedselrijke grondwater konden bereiken.

Het veengebied achter de strandwallen was lange tijd grotendeels ongeschikt voor bewoning. Vanaf de Vroege-Middeleeuwen en vooral vanaf de Late-Middeleeuwen werd het Hollands-Utrechtse veengebied ontgonnen. Vóór de ontginning lagen de veenkussens achter de duin enrij tot enkele meters boven het zeeniveau. Na de ontginning is het maaiveld in het veengebied door oxidatie en inklinking als gevolg van ontwatering gedaald. Vanaf de 15^e eeuw werden bij de turfwinning (vervening) grote veengebieden afgegraven en gebaggerd waardoor plassen ontstonden die later al dan niet werden ingepolderd.

2.2.2. Geomorfologie

Volgens de geomorfologische kaart ligt het plangebied in bebouwd gebied. Onbebouwd gebied ten westen van het plangebied behoort tot een ontgonnen veenvlakte met petgaten (kaartcode 2M47). Petgaten zijn bij de vervening afgegraven stroken grond.

2.2.2.1. Bodem

Volgens de bodemkaart ligt het plangebied in bebouwd gebied. In nabij gelegen onbebouwd gebied ten westen van het plangebied waar tuinbouwgronden liggen komen aarveengronden (kaartcode hEV) voor. Dit zijn veengronden met een meer dan 50 cm dikke, goed veraarde bovengrond van opgebaggerd materiaal. Het opgebrachte dek bestaat uit kleiig veen tot venige klei en is meestal wat zandig.

In het plangebied zijn wel veenbodems te verwachten, maar vermoedelijk niet van het type aarveengronden omdat die bodems vermoedelijk vooral bij het gebruik als tuinbouwgronden zijn ontstaan. Naar verwachting zijn in de historische kern op de oorspronkelijke veenbodem ophogingslagen aangebracht, waardoor de aanwezige bodems naar verwachting vooral als antropogeen te omschrijven zijn. De grondwatertrap is in het onbebouwde gebied trap II* en dat betekent dat het niveau van de gemiddeld hoogste grondwaterstand even onder het maaiveld ligt en dat van de gemiddeld laagste grondwaterstand op 50 tot 80 cm -mv. Waarschijnlijk zijn in de bebouwde gebied de grondwaterstanden enigszins dieper door de hogere ligging van het maaiveld als gevolg van ophogingspakketten.

2.3. Bekende archeologische waarden

Het plangebied staat op de IKAW aangegeven als een gebied met een hoge trefkans voor archeologische waarden. Het plangebied maakt namelijk deel uit van het archeologische monument 14552 waar bouwhistorische resten en archeologische sporen en voorwerpen verwacht worden van de historische kern van Aalsmeer. De begrenzing van de historische kern en daarmee van het monumentterrein is bepaald op grond van de historische topografische kaart uit 1849-1859. Ook de CHW geeft net als de IKAW om dezelfde reden een grote archeologische waarde voor het plangebied (Haartsen *et al.* 2001).

Slechts een beperkt deel van het plangebied valt buiten het monumentterrein, namelijk het meest noord- en zuidwestelijke deel van het plangebied. Van deze delen is de archeologische verwachting niet aangegeven. Deze delen zijn namelijk onderdeel van het bebouwde gebied van Aalsmeer dat niet tot de monumentzone behoort. Nabij gelegen onbebouwd gebied buiten het monumentterrein heeft een lage trefkans voor archeologische resten. Hier wordt van een hoge archeologische verwachting uitgegaan door de ligging direct naast het monumentterrein.

Uit het centrum van Aalsmeer zijn geen archeologische waarnemingen en vondstmeldingen bekend. Wel zijn er archeologische onderzoeksmeldingen bekend. Onderzoeksmelding 5980 betreft een melding voor archeologisch bureau- en booronderzoek in het hele historische centrum van Aalsmeer. De eerste conclusie van dat onderzoek was dat eventuele archeologische resten op zijn vroegst uit het einde van de 12^e eeuw dateren (Plasmeijer 2004). Een tweede conclusie was dat door de turfwinning tot in 1920 en de bouwactiviteiten in de 20^e eeuw er ernstige verstoringen van grote delen van de bodem verwacht kunnen worden. De grootste kans op archeologische waarden geeft het gebied rond de oude kerk. Dit gebied wordt ruwweg begrensd door de Kanaalstraat, de Dorpsstraat, de Helling en de Ringvaart. Het huidige plangebied ligt buiten deze zone.

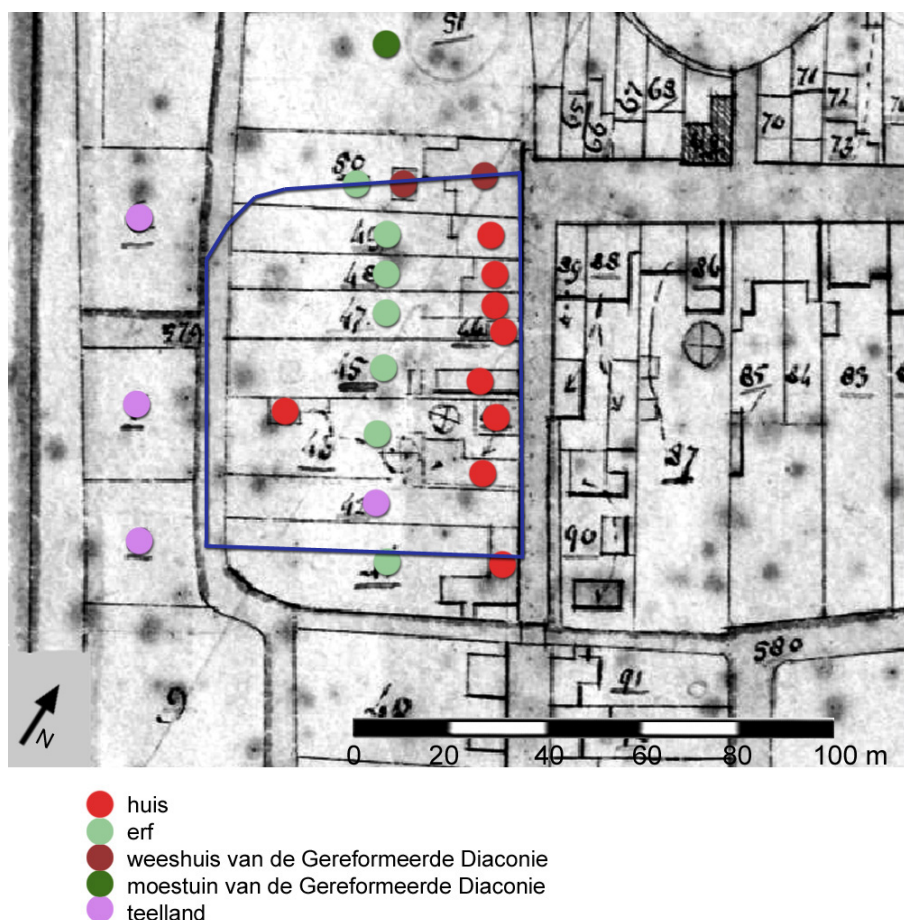
Circa 190 m ten zuiden van het midden van het huidige plangebied ligt onderzoeksmelding 13177. Op basis van de resultaten van het voor het daar gelegen onderzoeksgebied uitgevoerde bureau- en inventariserend onderzoek is geen vervolgonderzoek aanbevolen. Op circa 110 m vanaf het midden van het huidige plangebied en op circa 30 m vanaf zuidgrens wordt momenteel nieuwbouw gepleegd. De melding voor het hier uitgevoerde bureau- en booronderzoek is onderzoeksmelding 12521. In de boringen zijn in de ophogingslaag op het veen twee aardewerkscherven aangetroffen. Geen vervolgonderzoek is aanbevolen. Bij de ontgraving van de parkeerkelder zijn echter wel archeologische waarden aangetroffen die maar zeer beperkt onderzocht konden worden (dhr. L. Kiep, gemeente Aalsmeer, pers. communicatie 2008). Particulieren hebben aardewerk verzameld en die vondsten zijn voor de gemeente verloren gegaan. De archeologische waarde van het terrein bleek veel hoger dan verwacht op basis van het vooronderzoek. Op basis van deze vondsten bestaat ook voor het plangebied een hoge archeologische verwachting indien een vergelijkbare bodemopbouw wordt aangetroffen.

2.4. Historisch landgebruik

Aalsmeer wordt voor het eerst genoemd in 1133 als 'Alsmar'. Aalsmeer behoorde in de 12^e eeuw tot een gebied waar het veen nauwelijks ontgonnen was. Eventuele archeologische resten in het plangebied zullen daarom waarschijnlijk op zijn vroegst uit de 12^e eeuw stammen. In de 13^e eeuw breidde de ontginning zich snel uit. In de omgeving van Aalsmeer werd in de loop van de eeuwen

veel turf gestoken. Hierdoor en ook door de inklinking van het veen ging veel land verloren (Van Dam 1998). Door turfwinning en de latere overafslag ontstonden de Haarlemmermeer, Oosteinderpoel, Schinkelpoel, Stormmeer, Hornmeer, Legmeer en de Westeinder plassen. Ondanks de zware overafslag van het Haarlemmermeer bij Aalsmeer in de 15^e en 16^e eeuw bleef de woonkern behouden. Wel is de westelijke helft van de kern verdwenen. In het westen waren alleen nog sporen als afgebroken dijken en wegen in het resterende land aanwezig. Op de 17^e-eeuwse kaart van Johan Blaeu (Blaeu 1657; bijlage 8a) zijn de gevolgen van de overerosie en een restant van een weg ('Oude Wech') te zien. De kerk is excentrisch in de kern komen te liggen. Er bleef weinig landbouwgrond over, zodat veel inwoners in de 15^e eeuw op visserij overschakelden. De resterende grond werd steeds intensiever bewerkt door overstap in de 17^e eeuw op de teelt van bomen, planten en fruit (vooral aardbeien).

Bijlage 8 geeft een overzicht van de ontwikkeling van de bebouwing in het plangebied en omgeving vanaf de 17^e eeuw en bijlage 9 geeft enkele beelden (een tekening en foto's) van de bebouwing in de 18^e, 19^e en 20^e eeuw. In de 17^e eeuw lagen de huizen van Aalsmeer ten zuiden van de kerk aan de Dorpsstraat en de Zijdstraat (bijlage 8a). Het plangebied was ook bebouwd. De bebouwing bestond uit een lint van losstaande gebouwen langs de Dorpsstraat en Zijdstraat, zoals te zien is op de 18^e-eeuwse kaart van Klaas Vis (1772; bijlage 8c) en op de tekening van begin 18^e eeuw door Cornelis Pronk (Pronk 1738; bijlagen 9a-b). De gebouwen waren in de 18^e eeuw geheel of grotendeels uit bakstenen opgetrokken. In de 19^e eeuw en ook begin 20^e eeuw bestond de kern van Aalsmeer nog steeds uit een rij gebouwen aan de Dorpsstraat en Zijdstraat (bijlagen 8b, 8d en 8e). Pas in de loop van de 20^e eeuw werd ook buiten deze staten gebouwd. Daarnaast ontstonden vele nieuwe straten (bijlagen 8f en 8g).

Figuur 2: Bewerkt minuutplan van 1827 (Van Diggelen 1827) waarop het toenmalige landgebruik is aangegeven.

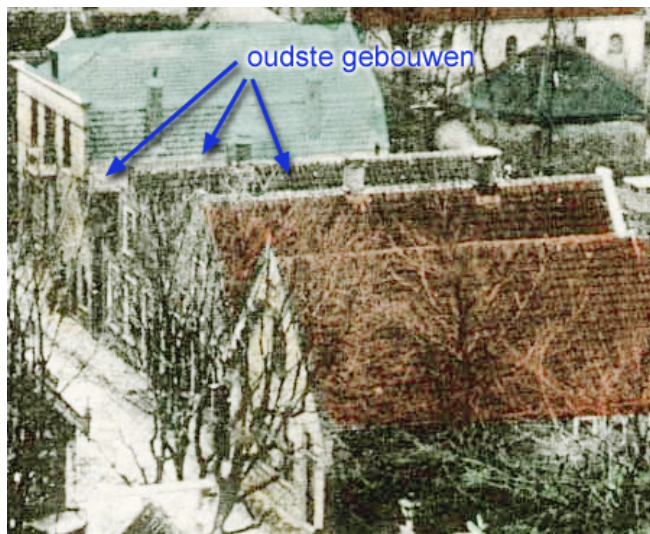
Het landgebruik en de bebouwing in het plangebied was rond 1830 volgens kadastrale gegevens de volgende (figuur 2). Aan de Zijdstraat was een rij deels losstaande en deels aan elkaar gebouwde panden. De huizen waren eigendom van telers ('teelmannen'), met uitzondering van het meest

zuidelijke huis in het plangebied (perceel '41') waar een bakker gehuisvest was. Op de hoek van de Dorpsstraat en de Zijdstraat (perceel '50') stond het weeshuis van de Gereformeerde Diaconie met ten noorden ervan een bijbehorende moestuin (perceel '51'). Het weeshuis is hoogstwaarschijnlijk op de achtergrond van de 18^e-eeuwse tekening in bijlage 9a te zien (achter de ophaalbrug). Het was een groot stenen gebouw met dakpannen. Het bestond uit een begane grond, een verdieping (grotendeels onder het schuine dak), een zolderverdieping en misschien een kelder (gezien de hoge plaatsing van de ramen van de begane grond).

Achter de huizen en het weeshuis lagen rond 1830 erven. Perceel '42' in het zuidelijke deel van het plangebied was onbebouwd en in gebruik als teelland, net als de percelen buiten het plangebied ten westen van de huidige Molenstraat. Twee losstaande gebouwen stonden in het plangebied achter (dus ten westen van) de rij panden aan de Zijdstraat, namelijk een gebouw halverwege het plangebied (perceel '43') en achter het weeshuis. In de loop van de 19^e en 20^e eeuw nam het aantal vrijstaande gebouwen achter de huizenrij toe, zoals blijkt uit historische kaarten in de bijlagen 8e-f. Mogelijk dat begin 19^e eeuw op het perceel '43' ook een of twee hooimijten stonden. Op het minuutplan zijn namelijk twee cirkels achter het woonhuis getekend. Ook eind 19^e en begin 20^e eeuw stond een hooimijt in het plangebied (bijlagen 9c en 9d en figuur 3).

De bebouwing veranderde in de loop van de 19^e eeuw sterk. Het weeshuis werd opnieuw gebouwd, maar verder naar achteren (naar het westen), zodat een pleintje met een tuin ontstond op de hoek van de Zijdstraat en de Dorpsstraat. Deze situatie is goed te zien op de kadastrale kaart van 1906 (bijlage 8e) en op de foto uit het einde van de 19^e eeuw in bijlage 9c.

Eind 19^e eeuw (rond circa 1880 of 1890) bestond een groot deel van de Zijdstraat nog uit eenvoudige woonhuizen, zoals te zien is in bijlage 9c en in figuur 3. Vermoedelijk dateerden enkele uit de 18^e eeuw of misschien zelfs uit de 17^e eeuw. Dit geldt vooral voor het tweede, derde en vierde huis aan de Zijdstraat, gerekend vanaf de hoek met de Dorpsstraat (vanaf het pleintje). Dit waren kleine gebouwen met een oudere gevel dan de overige gebouwen aan de Zijdstraat.

Figuur 3: Vermoedelijk oudste gebouwen aan de Zijdstraat op de ingekleurde Ansichtkaart uit circa 1880 of 1890 (Fam. Seijbel, circa 1890?; detail).

Rond de eeuwwisseling waren de vermoedelijk oudste huizen en ook het grootste deel van de andere eenvoudige huizen vervangen door grotere nieuwbouw. Bij vergelijking van bijlage 9c met 9d blijken in het plangebied alleen de twee huizen op de voorgrond nog te bestaan, net als een gebouw met twee verdiepingen (het gebouw met het op de Ansichtkaart blauw gekleurde dak, figuur 3) naast het nieuwe grote gebouw met een torentje en vermoedelijk een klein gebouw in het meest zuidelijke deel van het plangebied. Het genoemde gebouw met twee verdiepingen zal eind 19^e eeuw ook relatief nieuw geweest zijn en vervangt vermoedelijk een of twee eenvoudige huizen. Bijlage 9e geeft een beeld van de combinatie van nieuw- en oudbouw in de Zijdstraat rond 1900 en bijlage 9f geeft een beeld van de huidige situatie, die veel op die van rond 1900 lijkt.

Het landgebruik achter de huizen bestond in de 19^e en 20^e nog steeds uit erf en tuin zoals valt op te maken uit de foto's in bijlagen 9c en 9d. Het plangebied was deels in gebruik voor de fruitteelt, zoals blijkt uit de foto in figuur 4.

Figuur 4: Molen en fruitteelt medio 20^e eeuw, gezien vanaf de huidige Molenstraat (Recreanten Vereniging Aalsmeer 2007).

2.5. Conclusie bureauonderzoek en verwachtingmodel

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek wordt verwacht dat de ondergrond van het plangebied bestaat uit veen van de Formatie van Nieuwkoop met daarop antropogene ophogingslagen. De archeologische verwachting voor het gehele plangebied is hoog volgens de IKAW en de CHW. De oudste aanwezige archeologische resten kunnen dateren uit de 12^e eeuw en dergelijke resten zullen mogelijk aanwezig zijn in de top van het natuurlijke veen. De kans op resten uit de 12^e tot en met de 15^e eeuw (Late-Middeleeuwen A en vooral Late-Middeleeuwen B) zijn op basis van het bureauonderzoek naar verwachting eerder middelhoog dan hoog, omdat toen de bebouwing van de kern van Aalsmeer vooral rondom de kerk zal hebben gelegen en in het 15^e en 16^e eeuw door erosie verdwenen westelijke deel van de historische kern. Verwacht kan worden dat pas vanaf de 15^e en vooral de 16^e eeuw de bewoningskern meer tot het plangebied is opgeschoven. Naar verwachting zijn in het plangebied dan ook vooral archeologische waarden uit de Nieuwe tijd A-C (de periode vanaf 1500) te verwachten. De archeologische waarden hangen samen met het bebouwingslint van (vooral) woonhuizen aan de Zijdstraat met bijbehorende bijgebouwen als schuren en hooimijten achter de woonhuizen. In het noordelijke deel zijn resten van het 18^e- en 19^e-eeuwse weeshuis te verwachten.

De verwachte archeologische resten in het plangebied bestaan uit ophogingslagen, funderingsresten en andere bewoningssporen. Er is een redelijke kans dat bij de bouw en afbraak van gebouwen in de loop van de eeuwen en vooral in de 19^e en 20^e eeuw een deel van de archeologische waarden verloren is gegaan. Doordat er vermoedelijk ophogingslagen aanwezig zijn die diepere archeologische resten beschermen, is de archeologische verwachting echter nog steeds hoog. Om het verwachtingsmodel te toetsen en waar nodig aan te vullen dient er een verkennend veldonderzoek door middel van boringen te worden uitgevoerd.

3. Veldonderzoek

3.1. Onderzoekshypothese en onderzoeksopzet

Het doel van het veldonderzoek door middel van boringen is om de in het bureauonderzoek opgestelde specifieke archeologische verwachting te toetsen en waar nodig aan te passen. Tijdens het veldonderzoek wordt vastgesteld waar de oorspronkelijke bodemopbouw intact is gebleven en waar niet. Daarnaast wordt vastgesteld of het bodemprofiel en eventuele archeologische indicatoren aanleiding geven te veronderstellen dat archeologische resten aanwezig kunnen zijn in het plangebied. Het veldonderzoek bestaat uitsluitend uit een booronderzoek. Een veldkartering is vanwege de aanwezige begroeiing (gras) niet uitgevoerd. De aanwezige begroeiing en bestrating maakte het namelijk niet mogelijk archeologische indicatoren waar te nemen aan het maaiveld.

3.2. Werkwijze

In het plangebied aan de Zijdstraat zijn zes boringen gezet (bijlagen 3 en 4) met een diepte van 2,0 tot 4,0 m. Deze boringen zijn zo veel mogelijk evenredig verdeeld over het plangebied, rekening houdend met bestaande bebouwing en bestrating. Er is gebruik gemaakt van een Edelmanboor met een diameter van 10 cm. Voor het zetten van de boringen is samengewerkt met Ra senberg Milieutechniek B.V. die gelijktijdig een milieukundig onderzoek in het plan gebied uitvoerde. De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijving (College voor de Archeologische Kwaliteit 2005) met behulp van een veldcomputer en het programma Boormanager van I.T. Works. De locaties van de boringen (x- en y-waarden) zijn ingemeten vanuit de perceelsgrenzen. De hoogtes van de boringen (z-waarden) zijn bepaald aan de hand van het AHN en aangevuld met veldgegevens. De opgeboorde monsters zijn door middel van zeven in het veld onderzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals aardewerk, baksteen, vuursteen, huttenleem en bot). Hierbij is gebruik gemaakt van een zeef met een maaswijdte van 4 mm. Lagen die niet konden worden gezeefd door een te hoog silt-, lutum- of humusgehalte, zijn door middel van verbrokkeling met de hand en op het oog doorzocht.

3.3. Resultaten

3.3.1. Lithologie en geologie

De natuurlijke ondergrond van het plan gebied bestaat uit zwak tot sterk kleiig veen waarin hout-, riet en veenmosresten zijn aangetroffen. Daarop ligt een pakket ophogingslagen met een wisselende dikte. De opbouw van de ondergrond wordt hierina gesplitst besproken voor het noordelijke, zuidwestelijke en zuidoostelijke deel.

Het noordelijke deel In het noordelijke deel van het plangebied zijn de boringen 1-4 gezet. De boringen 1-3 liggen op het perceel 5709 achter de bebouwing van Zijdstraat 4. De opbouw van de ondergrond bij deze drie boringen is de volgende. Bij boring 1 (figuur 5) ligt op een diepte van circa 170 cm (circa -2,1 m NAP) de top van een veraarde, mogelijk enigszins omgewerkte, veenlaag. Deze laag vormt de top van het oorspronkelijke veenpakket. De top van die laag ligt bij de boringen 2 en 3 op een diepte van respectievelijk 170 cm -mv (-2,1 m NAP) en 150 cm -mv (-1,9 m NAP). De overgang naar het onveraarde, natuurlijke deel van het veen ligt bij boring 1 op een diepte van 180 cm -mv (-circa 2,1 m NAP), bij boring 2 op 200 cm -mv (-2,4 m NAP) en bij boring 3 op 210 cm -mv (circa -2,5 m NAP). Het veen is sterk kleiig en bevat hout- en rietresten.

Het recente, bovenste deel van het ophoogpakket bestaat in de boringen 1 en 3 uit deels humeus ophoogzand onder een terras van stoeptegels. De laag ophoogzand heeft in boring 1 een dikte van 50 cm dik en in boring 3 een dikte van 40 cm (bovenste twee lagen). Boring 2 is op een plek in een tuin gezet dat voorheen verhard was met grind. De bovenste 40 cm bestaat uit grind en tussen 40 en 50 cm -mv ligt een laag recent ophoogzand. Het deel van het ophoogpakket tussen de onderkant van de laag met recent ophoogzand en/of grind en de bovenkant van de veraarde veenlaag is in boring 1 circa 130 cm dik, in boring 2 circa 120 cm en in boring 3 circa 110 cm. De oudere ophogingslagen van dit pakket bestaan uit lagen zwak tot sterk humeus zwak tot matig siltig zand en zwak kleiig veen.

In de ophogingslagen zijn ondermeer baksteenfragmenten en aardewerk aangetroffen (paragraaf 3.3.3).

Figuur 5: De uitgelegde boring 1.

Boring 4 is gezet op het perceel 4549, achter de bebouwing van Zijdstaat 10. De 2,0 m diepe boring reikt niet tot de onderkant van het ophogingspakket en bestaat geheel uit zand. De top wordt gevormd door 70 cm dik pakket grindig zand en zal hoofdzakelijk bestaan uit recent opgebrachte grond. Het daaronder liggende zandpakket betreft een oudere ophogingslaag en bestaat uit niet- of zwak humeus zwak siltig zand. Het zand pakket reikt tot minstens circa -2,2 m NAP. Uit het niet-archeologisch onderzochte deel van de boring blijkt dat de overgang van het ophoogzand naar het (veraarde) veen tot 0,5 m dieper lag, vermoedelijk rond -2,5 m NAP. Het onveraarde veen ligt naar verwachting dieper dan circa -2,8 m NAP.

Het zuidwestelijke deel

In het zuidwestelijke deel van het plangebied is boring 5 gezet op het perceel 5252, achter de bebouwing van Zijdstaat 18. De top bestaat uit een circa 50 cm dikke laag humeus zand waarin onder andere baksteen is aangetroffen (paragraaf 3.3.3). Vermoedelijk bestaat de laag groten deels uit recent geroerde grond. Onder deze laag ligt een 150 cm dik pakket met oudere ophogingslagen waarin ondermeer baksteenresten zijn aangetroffen (paragraaf 3.3.3). Lithologisch zijn de ophogingslagen als veen te omschrijven. Het veen van de bovenste van deze ophogingslagen, de laag tussen 50 en 80 cm -mv, is sterk zandig. De andere venige ophogingslagen zijn sterk kleiig. Tussen 200 en 230 cm -mv ligt een laag veraard veen (tussen circa -2,7 en -2,9 m NAP). Daaronder ligt een pakket onveraard, sterk kleiig veen waarin houtresten zijn aangetroffen.

Het zuidoostelijke deel

In het zuidoostelijke deel van het plangebied is boring 6 gezet op het perceel 4061, achter de bebouwing van Zijdstaat 20. De opbouw van de ondergrond is als volgt. De top wordt gevormd door een circa 50 cm dikke laag humeus zand waarin onder andere baksteen is aangetroffen (paragraaf 3.3.3). Tussen 50 en 80 cm -mv (circa -0,8 tot -1,1 m NAP) komt een laag voor die geheel uit baksteen bestaat. Dit kunnen muur- of funderingsresten zijn. Tussen 70 en 170 komen oude ophogingslagen voor die bestaan uit humeus zand en zandig veraard veen. Daarnaast komt in dit pakket een circa 5 cm dikke laag niet- of nauwelijks humeus ophoogzand voor. In de ophogingslagen zijn ondermeer baksteen- en aardewerkfragmenten aangetroffen (paragraaf 3.3.3). De laag veraard veen onder de ophogingslagen ligt tussen circa 170 en 200 cm -mv (circa -2,0 tot -2,3 m NAP). Hierin zijn geen vondsten gedaan. Dieper ligt het onveraarde veen. Hierin zijn enkele resten van veenmos aangetroffen. Het veen is zwak kleiig.

Gehele plangebied

Uit de beschrijvingen van de boringen blijkt dat in het plangebied de top van de natuurlijke afzettingen bestaat uit een al dan niet omgewerkte laag veraard veen. De top van het veraarde veen ligt in het noordelijke deel op circa 150 à 230 cm -mv (circa -1,8 à -2,5 m NAP), in zuidwestelijke deel op circa 230 cm -mv (circa -2,7 m NAP) en in het zuidoostelijke deel op en op 170 cm -mv (-2,0 m NAP). De top van het onveraaarde veen ligt op circa 200 à 250 cm -mv (-2,3 à -2,7 m NAP) in het noordelijke deel, op circa 250 cm -mv (circa -2,9 m NAP) in het zuidoostelijke deel en op circa 200 cm -mv (circa -2,3 m NAP) in het zuidwestelijke deel. In het plangebied bestaat de bovenste circa 20 tot 50 cm uit recent geroerde grond. Tussen de onderkant van deze geroerde laag tot de top van het pakket veraard veen liggen oudere ophogingslagen van veen en zand. De gezamenlijke dikte van deze ophogingslagen is in het noordelijke deel circa 110-160 cm, in het zuidwestelijke deel circa 180 cm en in het zuidwestelijke deel circa 150 cm.

3.3.2. Bodemopbouw

De bodem in het plan gebied is door het dikke pakket ophogingslagen te omschrijven als een antropogene bodem. Oorspronkelijk, vóór de antropogene ophoging, was een veengrond aanwezig met een circa 30 cm dikke bovengrond (A-horizont) van veraard veen, zoals blijkt uit de boringen 1, 2, 5 en 6. Alleen in boring 3 is het veraarde deel dikker, namelijk 50 cm. Hier is de voormalige bovengrond omgewerkt, zoals blijkt uit de bijmenging met zand.

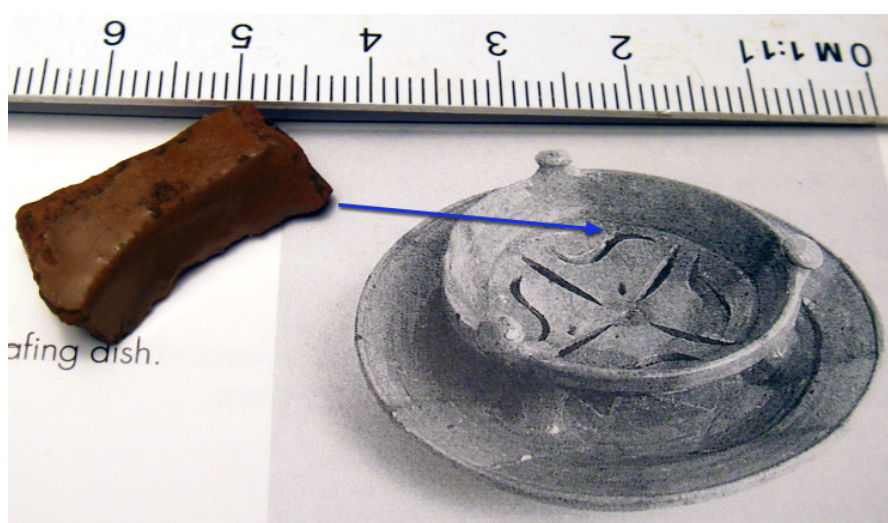
3.3.3. Archeologische indicatoren

In alle zes de boringen zijn archeologische indicatoren aangetroffen. Bijlage 5 geeft een overzicht van alle indicatoren, gerangschikt naar boring en bodemlaag. Bijlage 6 geeft een overzicht van de dateerbare fragmenten aardewerk, steengoed, pijpenaarde en glas per soort. De vondsten zijn per laag verzameld als een monster. Het monster is aangeduid als 'm' met daarachter het boor- en volgnummer en staan ook aangegeven in de boorbeschrijvingen in bijlage 4.

De keramiekfragmenten waren veelal te klein voor een datering op basis van vorm. Het baksel was daarentegen wel dateerbaar. Hieronder worden de vondsten besproken per materiaalgroep.

Kogelpotaardewerk

De oudst dateerbare archeologische indicator is een wandscherf van kogelpotaardewerk uit boring 2 van een diepte van 70-80 cm -mv (m2-1). De scherf is (licht)grijs aan de binnenkant en zwart aan de buitenkant en heeft een bobbelig oppervlak doordat de pot grotendeels met de hand gevormd is. De hardheid van de scherf is voor kogelpotaardewerk relatief groot. Het aardewerk is gemagerd met zand. De dikte van de scherf is slechts 3 mm. Gezien de kenmerken van de aangetroffen scherf dateert deze vondst uit de 12^e of 13^e eeuw, de laatste fase waarin kogelpotaardewerk vervaardigd werd.

Figuur 6: Fragment van vermoedelijk een fruittestje uit boring 1 (vondst m1-3) van het type dat op de zwart-wit foto is afgebeeld (Ruempol / Van Dongen 1991).

Roodbakkend aardewerk

Het grootste deel van de aangetroffen fragmenten aardewerk betreft roodbakkend aardewerk met loodglazuur. De meeste scherven roodbakkend aardewerk zijn in boring 1 aangetroffen in de ophogingslagen van zand en veen tussen 70 en 200 cm -mv (m1-2 t/m 4 en m1-6 t/m 9). In boring 5 is roodbakkend aardewerk aangetroffen op 50-80 cm -mv (m5-2) en in boring 6 op 80-125 cm -mv (m6-2). De scherven roodbakkend aardewerk uit de boringen 5 en 6 komen uit een ophogingslaag van veen. In boring 2 is op 70-80 cm -mv (m2-1) in een ophogingslaag van zand een klein brokje van mogelijk roodbakkend aardewerk of baksteen aangetroffen. Veelal waren de fragmenten roodbakkend aardewerk te klein om nader te dateren dan Late-Middeleeuwen B - Nieuwe tijd, de periode waarin dergelijk aardewerk werd geproduceerd. In een aantal gevallen zijn de aardewerkfragmenten wel nader te dateren. Dit geldt onder andere voor de scherven met een witte engobe onder het glazuur of die met een geel bruin glazuur. Het meeste van de fragmenten roodbakkend aardewerk zijn vermoedelijk afkomstig uit de Nieuwe tijd B en in mindere mate uit de Nieuwe tijd A. Het aardewerk omvat fragmenten van ondermeer vermoedelijk schalen, bordes, kommen en grappen. Uit boring 1 is op een diepte van 80-100 cm -mv (m1-3) een zeer licht gebogen fragment van vermoedelijk van de bodem van een fruittestje gevonden (figuur 6). Het type testje is in de 18^e eeuw te dateren. In die tijd vond er bij Aalsmeer veel fruitteelt plaats.

Witbakkend aardewerk

Uit boring 1 komt een scherp witbakkend aardewerk van een diepte van 70-80 cm -mv (m1-2). Witbakkend aardewerk wordt vanaf de 16^e maar vooral vanaf de 17^e eeuw geproduceerd. Het aardewerk heeft een groene glazuur. Het fragment dateert vermoedelijk uit de Nieuwe tijd B of C.

Faience

Uit de boring 1 komt een fragment Faience van een diepte van 80-100 cm -mv (m1-3). Dit is een aardewerksoort die in Nederland vanaf de 17^e eeuw werd geproduceerd als imitatie van het populaire Chinese porselein. Het baksel is beigegeel met daarop een witte laag met tinglazuur. Het fragment dateert vermoedelijk uit de Nieuwe tijd B.

Industrieel wit aardewerk

Het baksel van industrieel wit aardewerk heeft een hardheid dat tussen Faience en porselein in zit. Het wordt geproduceerd vanaf circa 1760 en is vooral afkomstig uit Engelse fabrieken. Het industrieel wit aardewerk heeft een homogeen baksel waarin geen magering te herkennen is. Het aardewerk is voorzien van kleurloos loodglazuur. De kleur van het baksel wordt tussen 1760 en 1820 steeds witter. Het vroegste industrieel wit aardewerk is roomkleurig van kleur. Dat aardewerk is creamware. In 1780 verschijnt het wittere pearlware en vanaf 1800 het helderwitte whiteware. Uit boring 1 komt van een diepte van 140-150 cm -mv (m1-7) een roomkleurige scherp creamware met craquelé (haarscheuren in het glazuur). De craquelé duidt op een matige kwaliteit creamware. Het is mogelijk een fragment van een kopje uit circa 1760-1800 (Nieuwe tijd B). In boring 6 is op een diepte van 20-50 cm -mv (m6-1) een roomkleurige scherp van hoogstwaarschijnlijk een fragment van een bord of een schaal van een matige kwaliteit creamware met craquelé aangetroffen uit circa 1760-1800 (Nieuwe tijd B). Lichtroomwit gekleurde aardewerkscherven van vermoedelijk bordes zijn aangetroffen in boring 1 op een diepte van 70-80 cm -mv (m1-2) en 80-100 (m1-3). Het aardewerk betreft creamware of pearlware en dateert uit de circa 1760-1800 (Nieuwe tijd B). Het aardewerk van 70-80 cm -mv vertoont craquelé en is van matige kwaliteit en de dat van 80-100 cm -mv vertoont geen craquelé en is van goede kwaliteit. In boring 5 is op een diepte van 50-80 cm -mv (m5-2) een fragment whiteware aangetroffen met fijne en grovere craquelé die duiden op de matige kwaliteit van het aardewerk van de scherp. De vondst dateert vermoedelijk uit circa 1800-1850 (Nieuwe tijd B).

Steengoed

In boring 1 is een fragment steengoed gevonden op een diepte van 70-80 cm -mv (m1-2). Steengoed wordt vanaf de Late-Middeleeuwen geproduceerd, maar het gevonden fragment is in de Nieuwe tijd, vermoedelijk Nieuwe tijd B-C, te dateren.

Pijpaarde

Van pijpaarde zijn vier van fragmenten van kleipijpen gevonden. Pijpenstelen zijn aangetroffen in de boringen 1 en 2 (m1-3 en m2-1 en 2). De pijpenstelen waren geglaasd (geglad) en zijn alle te dateren in de 18^e of 19^e eeuw (Nieuwe tijd B; evt. Nieuwe tijd C). Uit boring 5 komt een hele pijpenkop van een diepte van 130-200 cm -mv (m5-3; figuur 7a). De pijpenkop is klein, dubbelconisch, geglaasd en

heeft een radering rondom de ketelopening. Vanwege de grootte, ketelvorm en de dikte van de pijpensteel is de pijp in het begin van de 17^e eeuw te dateren (Nieuwe tijd A). Volgens het hielmerk heeft een pijpenmaker die werkt onder het merk 'SM' de pijp gemaakt (figuur 7b). Kleipijpen met het merk 'SM' zijn zowel in Amsterdam als in Gouda geproduceerd (Van Oostveen 2008). Het op de pijpenkop aanwezige merk 'SM' heeft geen verdere toevoegingen. Dat duidt erop tezamen met de datering op basis van de vormkenmerken van de pijp, dat de pijp uit Amsterdam afkomstig is. Nog onduidelijk is welke Amsterdamse pijpenmaker de pijp heeft gemaakt. De datering is 1625-1640.

Figuur 7: Pijpenkop uit boring 5 (vondst 5-3): a. zijaanzicht; b. hielmerk.

Glas

In boring 6 zijn twee fragmenten vlakglas aangetroffen. Van een diepte van 20-50 cm -mv (m6-1) komt een kleine kleurloze glasscherf met enkele kleine luchtbelletjes. Het glas is enigszins geoxideerd. Vermoedelijk is het een fragment vensterglas (vlakglas). Van een diepte van 150-170 cm -mv (m6-4) is een kleine doorzichtige groene glasscherf afkomstig. De dikte is circa 0,1 cm. Het glas bevat enkele kleine luchtbelletjes en is geoxideerd. Door de geringe dikte van het vlakke stukje glas is het hoogstwaarschijnlijk geen fragment vensterglas, maar een fragment van een kelderfles. Een kelderfles is een vierkante fles voor vloeistoffen. De vierkante vorm is gemakkelijk bij opslag en vervoer. De datering is Nieuwe tijd A of B.

Overige, niet-dateerbare vondsten

De overige, niet-dateerbare vondsten zijn de volgende. Uit boring 6 is een stuk leer afkomstig (m6-2) en een brokje verbrande leem (m6-3). In boring 5 is een sterk gecorrodeerde metalen nagel aangetroffen (m5-2).

De grootste groep niet-dateerbare vondsten wordt gevormd door fragmenten rode baksteen. De baksteen is relatief hard en dateert vermoedelijk uit de Nieuwe tijd. Een deel van de baksteenresten bestaat uit rode vloertegelfragmenten. Op enkele baksteenfragmenten en als losse brokjes is mortel aangetroffen. In de mortel zijn gemalen schelpen gebruikt. De mortel is dus een schelpkalkmortel. De schelpresten in de mortel betreffen die van mariene soorten.

Sintels, verbrandingsresten, zijn aangetroffen in de boringen 2, 3 en 5 en komen in het gehele ophogingspakket voor. Tenslotte zijn fragmenten van turfblokken gevonden in de boringen 5 en 6 (m5-2 en m6-1). De turf zal als brandstof zijn gebruikt. De turf is irreversibel gedroogd veen en is harder dan niet-gedroogd veen. Hierdoor is het mogelijk om de fragmenten van turfblokken ook in een weinig ophogingspakket te kunnen opmerken. Hoewel de turfwinning rondom Aalsmeer vanaf de 15^e eeuw stagneerde, werd er elders nog wel turf gewonnen.

Zoölogische resten

De aangetroffen zoölogische resten bestaan uit fragmenten dierlijk bot en uit schelpresten. Dierlijk bot, vermoedelijk slachtafval (voedselresten), is aangetroffen in boring 1 op een diepte van 50-70 cm -mv (m1-1) en 150-180 cm -mv (m1-8). In alle vijf de boringen, maar vooral in de boringen 1 en 6 zijn resten van mariene schelpen aangetroffen. Het overgrote deel van de schelpen is van de soort Halfgeknotte strandschelp (*Spisula subtruncata*). Dit is een twee kleppige die vooral in zandbodems leeft waaronder die van zandbanken voor de kust. Vermoedelijk zijn de schelpen aangevoerd met

zand dat als basis voor tegelvloeren of bakstenen funderingen is gebruikt. In boring 6 is een schelpfragment van een Mossel (*Mytilus edulis*; m6-3) gevonden en deze is te interpreteren als een voedselrest. Uit boring 5 is van nabij het maaiveld een schelp afkomstig van het Boerenknoopje (*Discus rotundatus*; m5-1), een landslak die recent ter plekke geleefd zal hebben.

3.4. Interpretatie

3.4.1. Datering van de te onderscheiden lagen van de ondergrond per boring

Met de kenmerken van de lithologische opbouw en de datering van de aangetroffen archeologische indicatoren is de hierna volgende interpretatie en datering van de grondlagen per boring mogelijk (tabel 1).

Uit boring 1, in het zand pakket tussen 50 en 150 cm -mv (-0,8 tot -1,8 m NAP) komen fragmenten aardewerk die (als groep) in de tweede helft van de 18^e eeuw te dateren zijn. Het zandpakket op het veen is daar vanaf circa 1750 gevormd (Nieuwe tijd B). In het zandpakket komen mariene schelpen, fragmenten baksteen en brokjes mortel voor. De aardewerkvondsten en andere archeologische indicatoren in het veraarde veen zijn te weinig kenmerkend voor een precieze datering, maar wel geven aan dat vóór de ophoging het land in gebruik was. De bovenste 50 cm van de boring is vermoedelijk geheel in Nieuwe tijd C gevormd.

Uit boring 2 komt uit het zandpakket op het veen een scherp kogelpotaardewerk uit vermoedelijk de 12^e of 13^e eeuw voor op een diepte van circa 80 cm -mv. Verder zijn geen goed dateerbare scherven aardewerk aangetroffen, maar wel twee pijpenstelen uit de top en de basis van het zandpakket tussen 70 en 170 cm -mv (-1,1 tot -2,1 m NAP) die beide in de Nieuwe tijd B te dateren zijn. Daarmee kan het zandpakket tussen 70 en 170 cm -mv in de Nieuwe tijd B gedateerd worden en betreft de scherp kogelpotaardewerk een met ophoging aangevoerde scherp. De datering van het zandpakket is in overeenstemming met de datering van het zandpakket in boring 1. In het zandpakket komen mariene schelpen fragmenten baksteen voor. De bovenste 50 cm van de boring is vermoedelijk geheel in Nieuwe tijd C gevormd. De veenlaag tussen 50 en 70 cm -mv kan uit de Nieuwe tijd B of C dateren.

Uit de boringen 3 en 4 komen geen dateerbare vondsten, maar het zandpakket op het veen vertoont door de aanwezigheid van mariene schelpen, fragmenten baksteen en brokjes mortel overeenkomsten van die bij de boringen 1 en 2. Hoogstwaarschijnlijk dateert ook hier het zandpakket op het veen uit de Nieuwe tijd B. In boring 3 is dat het zandpakket tussen 100 en 150 cm -mv (-1,4 tot -1,9 m NAP) en in boring 4 is dat het zandpakket tussen 80 en minstens 200 cm -mv (-1,0 tot minstens -2,3 m NAP). De veenlaag tussen 60 en 100 cm -mv in boring 3 kan uit de Nieuwe tijd B of C dateren. De bovenste 60 cm van boring 3 en de bovenste 80 cm van boring 4 zijn vermoedelijk geheel in Nieuwe tijd C gevormd.

In de boring 5 komt van 50-80 cm -mv een fragment aardewerk dat in de eerste helft van de 19^e eeuw (Nieuwe tijd B) gedateerd kan worden. Van 130-200 cm -mv is een pijpenkop afkomstig uit de eerste kwart van de 17^e eeuw. Daarmee kan de venige ophoogmateriaal tussen 130 en 230 cm -mv (-1,7 tot -2,7 m NAP) in ieder geval deels in de eerste helft van de 17^e eeuw gedateerd worden (Nieuwe tijd A). Mogelijk dateert de top uit de Nieuwe tijd B. Het venige pakket ophoogpakket tussen 80 en 130 cm -mv dateert gezien de datering van het boven- en onderliggende pakket vermoedelijk grotendeels uit de Nieuwe tijd B.

In boring 6 dateert het aangetroffen aardewerk en glas in de zandlaag tussen 20 en 50 cm -mv uit de Nieuwe tijd B of C. De laag zelf lijkt echter, onder andere door de aanwezigheid van niet-vergaan hout, recent te zijn omgewerkt en te dateren in de 20^e eeuw (Nieuwe tijd C). De bakstenen uit de laag tussen 50 en 80 cm -mv dateren vermoedelijk uit de Nieuwe tijd B of C. Uit de venige ophogingslaag op een diepte van 150-180 cm -mv (tussen -1,8 en -2,0 m NAP) komt een glasscherf die is te dateren in de Nieuwe tijd A of B. Uit de natuurlijke veraarde veenlaag eronder komen geen archeologische indicatoren. Omdat de venige ophogingslaag op de veraarde veenlaag bij boring 5 in de Nieuwe tijd A gedateerd kan worden, is het zeer waarschijnlijk dat ook bij boring 6 de twee diepstgelegen venige ophogingslagen dateren vanaf de Nieuwe tijd A. De venige ophogingslaag tussen 130 en 150 cm -mv (-1,6 tot -1,8 m NAP) dateert vermoedelijk ook uit de Nieuwe tijd A. Dit geldt mogelijk ook voor de laag ophoogzand tussen 125 en 130 cm -mv (-1,55 tot -1,60 m NAP). Uit de venige ophogingslaag tussen

80 en 125 cm -mv komen niet scherp te dateren archeologische indicatoren. De laag dateert vermoedelijk uit de Nieuwe tijd A of B.

boring 1

0-50 Nieuwe tijd C
50-150 Nieuwe tijd C, vanaf tweede helft 18^e eeuw

boring 2

0-50 Nieuwe tijd C
50-170 Nieuwe tijd B of C

boring 3

0-60 Nieuwe tijd C
60-100 Nieuwe tijd B of C
100-150 Nieuwe tijd B

boring 4

0-80 Nieuwe tijd C
80-circa 200 Nieuwe tijd B

boring 5

0-50 Nieuwe tijd C
50-80 Nieuwe tijd B, eerste helft 19^e eeuw
80-130 Nieuwe tijd B
130-230 Nieuwe tijd A, eerste helft 17^e eeuw

boring 6

0-50 Nieuwe tijd C, 20e eeuw
50-80 Nieuwe tijd C
80-150 Nieuwe tijd A of B
150-180 Nieuwe tijd A

Tabel 1: Overzicht van de ouderdom van de ophogingslagen.

3.4.2. Interpretatie van de genese en datering van de ondergrond van het plangebied

Uit het bureauonderzoek (paragraaf 2.4) bleek dat al minstens in de 17^e eeuw (Nieuwe tijd A) bebouwing aanwezig was in het plangebied in de vorm van (vooral) woonhuizen met kleine bijgebouwen. In het noordelijke deel van het plangebied stond al in de 18^e eeuw een groot stenen gebouw dat dienst deed als weeshuis.

De bovenste circa 50 tot 100 cm van de ondergrond in het plangebied bestaat uit in de 19^e of 20^e eeuw geroerde of opgebrachte grond. Daaronder liggen oudere ophogingslagen. Onder het pakket ophogingslagen ligt een veraarde veenlaag. Deze laag vormde de bovengrond vanaf de ontginning in rond de 12^e eeuw tot het moment van ophoging in de 17^e of 18^e eeuw.

In het zuidelijke deel van het plangebied zijn de ophogingslagen veelal weinig en dateren uit de 17^e en 18^e eeuw. Zandlagen komen voor nabij het historische bebouwingslint langs de Zijdstraat (paragraaf 2.4). Dunne zandlagen werden gebruikt als een onverharde vloer, als een zandlaag onder een tegelvloer of als funderingszand voor een muur.

In het noordelijke deel van het plangebied komen vooral uit ophogingslagen van zand voor op de top van het veeraarde veen en slechts enkele venige ophogingslagen. De ophogingslagen in het noordelijke deel dateren vanaf de tweede helft van de 18^e eeuw. Het is onwaarschijnlijk dat eventuele 17^e-eeuwse venige ophogingslagen zoals die in het zuidelijk deel voorkomen in de 18^e eeuw zijn weggegraven, want de laag veeraarde veen onder het zandpakket is nog (grotendeels) intact. In het noordelijke deel is de precieze situatie van de opbouw van de ondergrond bij het historische bebouwingslint aan de Zijstraat is onbekend, omdat hier geen archeologische boringen zijn gezet.

Het hier gemaakte onderscheid tussen noordelijke en zuidelijke deel is hoogstwaarschijnlijk een te grote simplificatie van de werkelijkheid. Rekening moet worden gehouden met verschillen van perceel tot perceel in de opbouw van de ondergrond en in het historische gebruik. Zo is het perceel in het noordelijke deel waar de boringen 1-3 zijn gezet mogelijk lang agrarisch in gebruik geweest en was het zuidelijke perceel waar boring 6 is gezet al vroeg bebouwd en daartoe opgehoogd.

Uit het bureauonderzoek (paragraaf 2.4) bleek dat ondermeer in de 19^e en 20^e eeuw de bebouwing aan de Zijstraat in het plangebied sterk veranderde. Mogelijk leidde dit tot lokale verstoringen van de ondergrond. Van grootschalige verstoring door bodemingrepen uit de 19^e en 20^e eeuw, zoals geconcludeerd in Plasmeijer 2004, zijn geen concrete aanwijzingen gevonden.

4. Conclusies en aanbevelingen

In opdracht van Van Berkel Aannemers Leimuiden BV is in november 2008 een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) uitgevoerd in verband met de geplande (her)ontwikkeling van het plangebied aan de Zijdstraat 2-20 in Aalsmeer, gemeente Aalsmeer. De archeologische verwachting is op basis van het bureauonderzoek hoog. Ook met de resultaten van veldonderzoek kan worden gesteld dat de kans op het aantreffen van archeologische waarden in het plangebied groot is. Het archeologisch interessante deel van de ondergrond van het plangebied ligt op een diepte vanaf circa -0,5 à -0,8 m NAP (vanaf circa 20 à 50 cm -mv). In het pakket venige en zandige ophogingslagen worden archeologische waarden verwacht uit hoofdzakelijk de Nieuwe tijd A en B. De dikte van het pakket ophogingslagen is circa 110 tot 150 cm. In de veraarde veenlaag tot enkele decimeters onder deze laag kunnen archeologische waarden worden verwacht uit de Late-Middeleeuwen B en Nieuwe tijd A. De top van de veraarde veenlaag ligt op circa -1,8 tot -2,7 m NAP (circa 150 tot 230 cm -mv).

4.1. Beantwoording vraagstelling

- *Wat is de fysiek-landschappelijke ligging van de locatie?*

Het plangebied ligt in het Hollands-Utrechtse veengebied. De ondergrond van het plangebied bestaat uit een uit het Holoceen van de Formatie van Nieuwkoop met daarop antropogene ophogingslagen

- *Hoe is de bodemopbouw in het plangebied en in welke mate zijn bodemopbouw en/of de eventueel aanwezige ophogingspakketten nog als intact te beschouwen?*

De bodem in het plangebied is te omschrijven als een antropogene bodem. De ondergrond bestaat namelijk uit een dik pakket ophogingslagen. Vóór de ophoging was een veen grond ontwikkeld met een veraarde bovenlaag. De top van deze veraarde veenlaag ligt nu op een diepte van circa 150 tot 230 cm -mv. De ophogingspakketten zijn intact, maar de bovenste 50 tot 100 cm is door latere bodemingrepen aangetast.

- *Zijn er archeologische waarden aanwezig in het plangebied?*

In alle boringen zijn archeologische indicatoren aangetroffen. Het grootste deel bestaat uit scherven aardewerk en fragmenten baksteen. De oudste aangetroffen dateerbare archeologische indicator is een kogelpotscherf uit de vermoedelijk de 12^e of 13^e eeuw. De scherf is gevonden in een ophooglaag met indicatoren uit de Nieuwe tijd en is daarmee geen indicator voor laatmiddeleeuwse archeologische waarden in het plangebied. De oudste van de overige dateerbare vondsten stammen vermoedelijk uit het begin van de 17^e eeuw. Veruit de meeste van de dateerbare vondsten komen uit de 18^e eeuw. De archeologische verwachting is na het bureau- en veldonderzoek hoog door de ligging in de historische kern van Aalsmeer, de aanwezigheid van intacte ophogingslagen uit de Nieuwe tijd A-C en de historische informatie van kaarten waaruit blijkt dat al in de 17^e eeuw bebouwing in het plangebied stond. De verwachte archeologische waarden betreffen resten van woonhuizen, bijgebouwen en twee weeshuizen en van andere, bijbehorende bewoningssporen. De meeste archeologische resten zijn onder en nabij de bebouwing aan de Zijdstraat te verwachten. Hier lag al minstens vanaf de 17^e eeuw het bebouwingslint zoals dat nu nog steeds aanwezig is.

- *Wat is de diepteligging van eventueel aanwezige archeologische resten?*

Eventueel aanwezige archeologische resten uit de Late-Middeleeuwen tot en met de Nieuwe tijd A kunnen aanwezig zijn in de top van het natuurlijke veenpakket, zowel in de veraarde voormalige bovenlaag als in de bovenste decimeters van het intacte, onveraarde veenpakket. De top van de veraarde veenlaag ligt op circa -1,8 tot -2,7 m NAP (circa 150 tot 230 cm -mv). Eventueel aanwezige archeologische resten uit de Nieuwe tijd A-C zijn aanwezig in de zandige en venige ophogingslagen op het veenpakket. De ophogingslagen met archeologische waarden uit de Nieuwe tijd A en B hebben een gezamenlijke dikte van circa 110 tot 150 cm. Het

archeologisch interessante deel van de ondergrond van het plangebied ligt op een diepte van circa -0,5 à -0,8 m NAP (vanaf circa 30 à 50 cm -mv).

- *Wat is de specifieke archeologische verwachting van het plangebied en wordt deze bij het veldonderzoek bevestigd?*

De archeologische verwachting voor het gehele plangebied is hoog volgens de IKAW en de CHW. De oudste aanwezige archeologische resten kunnen uit de 12e eeuw dateren en die zullen aanwezig zijn in de top van het natuurlijke veen. De kans op resten uit de 12^e en met de 15^e eeuw (Late-Middeleeuwen A en vooral Late-Middeleeuwen B) zijn op basis van het bureauonderzoek naar verwachting eerder middelhoog dan hoog, omdat toen de bebouwing van de kern van Aalsmeer vooral rondom de kerk zal hebben gelegen en in het 15^e en 16^e eeuw door erosie verdwenen westelijke deel van de historische kern. Verwacht kan worden dat pas vanaf de 15^e en vooral de 16^e eeuw de bewoningkern meer tot het plangebied is opgeschoven. Naar verwachting zijn in het plangebied dan ook vooral archeologische waarden uit de Nieuwe tijd A-C (de periode vanaf 1500) te verwachten. De archeologische waarden hangen samen met het bebouwingslint van (vooral) woon huizen aan de Zij dstraat met bijbehorende bijgebouwen als schuren en hooimijten achter de woonhuizen. In het noordelijke deel zijn resten van het 18^e- en 19^e-eeuwse weeshuis te verwachten. De verwachte archeologische resten in het plangebied bestaan uit ophogingslagen, funderingsresten, afvalkuilen, beerputten en andere bewoningssporen. Er is een redelijke kans dat bij de bouw en afbraak van gebouwen in de loop van de eeuwen en vooral in de 19^e en 20^e eeuw een deel van de archeologische waarden verloren is gegaan. Doordat er vermoedelijk ophogingslagen aanwezig zijn die diepere archeologische resten beschermen, is de archeologische verwachting echter nog steeds hoog. Om het verwachtingsmodel te toetsen en waar nodig aan te vullen dient er een verkennend veldonderzoek door middel van boringen te worden uitgevoerd.

- *In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische waarden bedreigd door de voorgenomen graafwerkzaamheden?*

Eventueel aanwezige archeologische waarden worden bedreigd door alle graafwerkzaamheden, want die archeologische resten zullen aanwezig zijn vanaf circa 30 à 50 cm onder het maaiveld.

- *Kan een aantasting van het mogelijk aanwezige bodemarchief voorkomen worden door planaanpassing?*

Aantasting van het mogelijk aanwezige bodemarchief kan allen voorkomen worden als niet dieper gegraven wordt dan 30 cm beneden het huidige maaiveld.

4.2. Aanbevelingen

Tijdens het veldonderzoek is geconstateerd dat het plangebied een ondergrond heeft die bestaat uit ophogingslagen uit vooral de Nieuwe tijd A en B op een intacte veraarde voormalige bovenlaag van een veengrond waar archeologische waarden uit de Late-Middeleeuwen en Nieuwe tijd A voor kunnen komen. De archeologische verwachting voor het gehele plangebied bleek zowel bij het bureau- als veldonderzoek hoog te zijn. De geplande ontgravingen zullen een verstoring betekenen van de verwachte archeologische waarden. Op basis van de resultaten van het Inventariserend Veldonderzoek wordt geadviseerd om een archeologisch vervolgonderzoek uit te laten voeren uit te laten voeren door middel van een proefsleuven.

NB. Bovenstaand advies dient gecontroleerd en beoordeeld te worden door de bevoegde overheid, in dit geval de gemeente Aalsmeer. Deze zal vervolgens een besluit nemen inzake de te volgen procedure. Becker & Van de Graaf bv wil meegeven dat voordat dit besluit genomen is, er niet begonnen kan worden met bodemverstorende activiteiten of activiteiten die voorbeelden op bodemverstoringen.

4.3. Betrouwbaarheid

Het uitgevoerde onderzoek is op zorgvuldige wijze verricht volgens de algemeen gebruikelijke inzichten en methoden. Het archeologisch onderzoek is erop gericht om de kans op het aantreffen van vernietigbare archeologische waarden bij bouwwerkzaamheden in het plangebied te verkleinen. Aangezien het onderzoek is uitgevoerd door middel van een steekproef kan echter, op basis van de onderzoeksresultaten, de aan- of afwezigheid van eventuele archeologische waarden niet gegarandeerd worden.

Literatuur en kaarten

ANWB, 2005: *ANWB Topografische Atlas Gelderland 1:25000*, Den Haag.

Berendsen, H.J.A., 2005³ (1997): *Landschappelijk Nederland. De fysisch-geografische regio's*, Assen.

Blaeu, J. (Johan), 1657: *Toonneel des Aerdrycks, ofte Nieuwe Atlas*. Atlas van Blaeu. Regionaal Archief Leiden (<http://www.leidenarchief.nl>; detail).

Centraal College van Deskundigen, 2006: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie*, versie 3.1, Gouda.

College voor de Archeologische Kwaliteit, 2005: *Archeologische standaard boorbeschrijving*, Archeologie Leidraad 3, Gouda.

Dam, P.J.E.M. van, 1998: *Vissen in veenmeren, De sluisvisserij op aal tussen Haarlem en Amsterdam en de ecologische transformatie in Rijnland 1440-1530*. Hollandse studiën 34. Hilversum.

Diggelen, A. van, 1827: Aalsmeer, sectie G1, Het Dorp, kadastrale kaart, schaal 1: 2500. Noord-Hollands Archief, collectie Kadastrale kaarten, bestanddeelnnummer 0025. (<http://ranh.pictura-dp.nl>).

DLO-Staring Centrum / Rijks Geologische Dienst, 1993: *Geomorfologische kaart van Nederland, 1:50.000, blad 24 Zandvoort - 25 Amsterdam*, Wageningen / Haarlem.

Haartsen, A.E. / C. ten Oever-van Dijk / J. Lenten, 2001: *Cultuurhistorische Waardenkaart Noord-Holland, De cultuurhistorie van Meerlanden en Amsterdam*. Provincie Noord-Holland, Haarlem.

Kadaster 1906, Aalsmeer verzamelkaart, kadastrale kaart, schaal 1: 20.000. Noord-Hollands Archief, collectie Kadastrale kaarten, bestanddeelnnummer 0001. (<http://ranh.pictura-dp.nl>).

Kadaster 1961: Topografische kaart, schaal 1: 25.000, blad 25D Aalsmeer, Amstelveen, Amsterdam, Badhoevedorp. (<http://www.watwaswaar.nl>).

Kadaster 1993: Topografische kaart, schaal 1: 25.000, blad 25D Aalsmeer, Amstelveen, Amsterdam, Badhoevedorp. (<http://www.watwaswaar.nl>).

Kramer, J. de, 2008: *Plan van aanpak. Zijdstraat in Aalsmeer, gemeente Aalsmeer*. Ede (Intern rapport, Becker & Van de Graaf).

Nauta, circa 1900: Groet uit Aalsmeer. Velsen. Noord-Hollands Archief, collectie Prentbriefkaarten Provinciale Atlas, Aalsmeer, bestanddeelnnummer 033. (<http://ranh.pictura-dp.nl>).

Oostveen, J. van, 2008: *SM*. (<http://www.xs4all.nl/~kleipijp/~kleipijp>).

Plasmeijer, D.D.F., 2004 : *Inventariserend Bureauonderzoek Dorp Aalsmeer (SAI)*. Sythegra Archeologie, rapportnummer 174070, Laag Keppel.

Pronk, C. (Cornelis), 1738: "Aalsmeer, te Zien van t Oostende" Noord-Hollands Archief, collectie Prenten en Tekeningen Provinciale Atlas, bestanddeelnnummer 0088. (<http://ranh.pictura-dp.nl>).

Provincie Noord-Holland, Cultuurhistorische Waardenkaart Provincie Noord-Holland. (<http://chw.noordholland.nl>). Geraadpleegd op 10 november 2008.

Recreanten Vereniging Aalsmeer, 2007: *Historische beelden rond de Grote Poel*. (<http://www.rv-aalsmeer.nl>).

Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumentenzorg, ARCHIS II (Archeologisch Informatie Systeem; <http://archis2.archis.nl/archisii/html/index.html>). Geraadpleegd op 10 november 2008.

Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumentenzorg, IKAW 2 (Indicatieve kaart Archeologische Waarden), Amersfoort.

Ruempol, A.P.E. / A.G.A. Van Dongen, 1991: *Pre-Industriële Gebruiksvoorwerpen / Pre-Industrial Utensils 1150-1800*. Museum Boymans-van Beuningen Rotterdam, Afdeling Kunstnijverheid en vormgeving, Department of Applied Arts and Design. Amsterdam-Rotterdam.

Seijbel, Fam., circa 1890 (?): prentbriefkaart met panorama op Aalsmeer met molen. Noord-Hollands Archief, Collectie Braakman, Inventarisnummer 55, bestanddeelnummer 18921. (<http://ranh.pictura-dp.nl>).

Seijbel, Fam., circa 1900 (?): Aalsmeer Panorama. Aalsmeer. Noord-Hollands Archief, collectie Prentbriefkaarten Provinciale Atlas, Aalsmeer, bestanddeelnummer 028. (<http://ranh.pictura-dp.nl>).

Staring Centrum, 1992: *Bodemkaart van Nederland, 1:50.000, blad 24 Oost Zandvoort (gedeeltelijk)-25 West Amsterdam*, Wageningen.

Uitgeverij Nieuwland, 2006: *Grote Historische topografische Atlas, ± 1905, Noord-Holland*, schaal 1:25.000, Tilburg.

Vis, K. (Klaas), 1772: Kaart van het Oost Einde van Aalsmeer, waar op afgetekend zijn de meest uitgeveende en wederom met bagger volgelopen sudzige en driftige rietlanden tusschen het Oost Einder Dijkje of voetpad en het Groote Haerlemmer of Leidsche Meer. Noord-Hollands Archief, Kaartencollectie Provinciale Atlas, Bestanddeelnummer 1826 (<http://ranh.pictura-dp.nl>).

www.watwaswaar.nl: diverse topografische kaarten (<http://www.watwaswaar.nl>).

www.ahn.nl: De Actuele Hoogtekaart van Nederland, (<http://www.ahn.nl/kaart>).

Lijst van afkortingen en begrippen

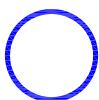
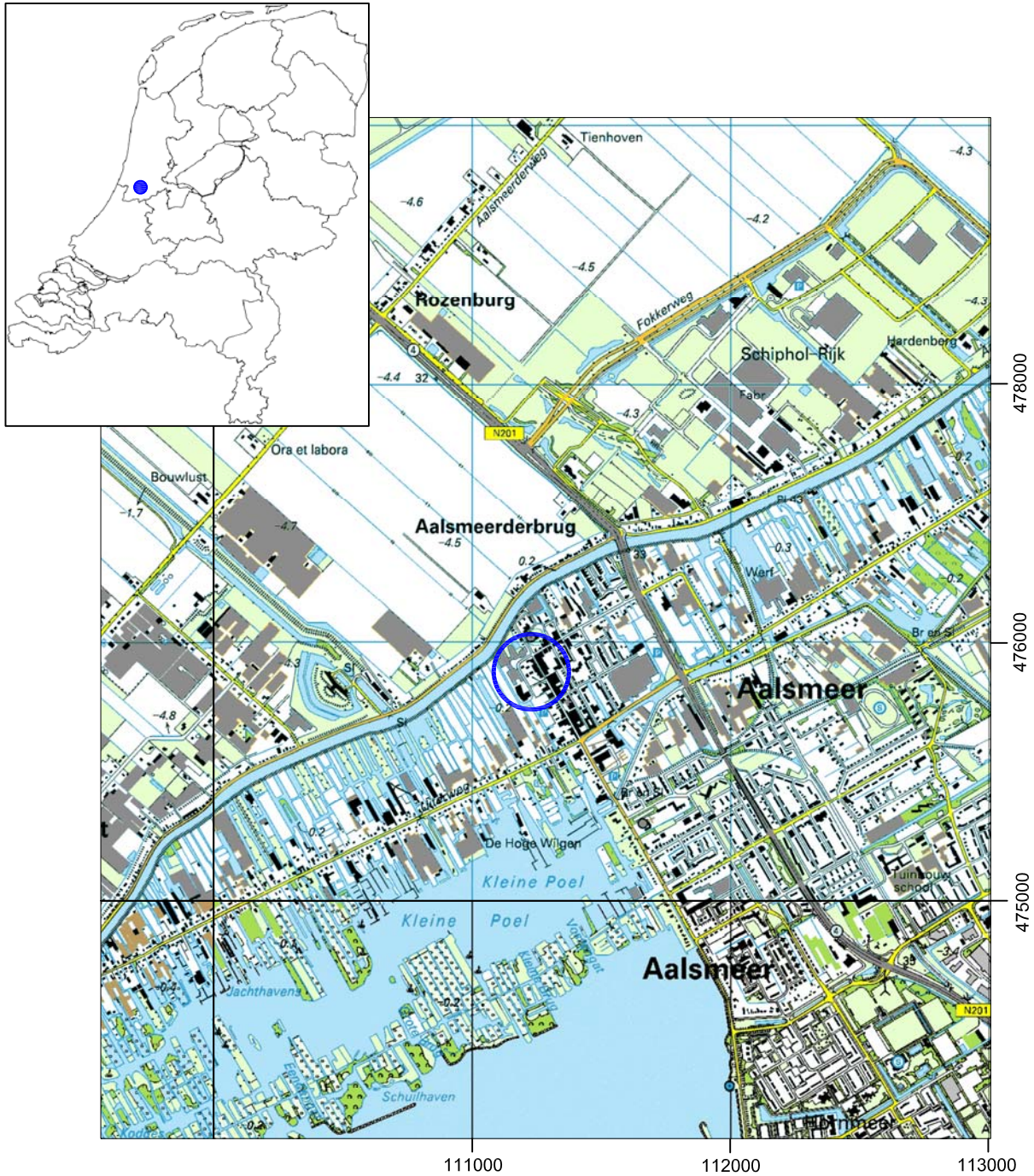
Afkortingen

AMK	Archeologische Monumenten Kaart
Archis	Archeologisch Informatie Systeem
BP	Before Present (Present = 1950)
CHW	Cultuurhistorische Waardenkaart
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
mv	maaiveld (het landoppervlak)
NAP	Normaal Amsterdams Peil
PvA	Plan van Aanpak
RACM	Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten

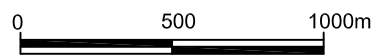
Verklarende woordenlijst

antropogeen	door menselijke activiteit veroorzaakt of gemaakt
artefact	door de mens vervaardigd voorwerp
Edelmanboor	een handboor voor bodemonderzoek
eerdgrond	grond met een humushoudende minerale bovengrond van meer dan 50 cm, ontstaan door invloed van de mens, vaak gaat het om een esdek
esdek	dikke humeuze laag ontstaan door eeuwenlange bemesting; beschermt de oorspronkelijke bodem tegen ploegen en andere verstoringen
eutroof	voedselrijk
Hollandveen	Holocene formatie, ontstaan tussen 3500 en 1500 voor Chr.
horizont	kenmerkende laag binnen de bodemvorming
humeus	organische stoffen bevattend; bestaande uit resten van planten en dieren in de bodem
leem	samenstelling van meer dan 50% silt, minder dan 50% zand en minder dan 25% klei
oligotroof	voedselarm
ontvening	winning van veen voor turf
petgat	langgerekte plas ontstaan bij turfafgraving
plas	gegraven open water
silt	zeer fijn sediment met grootte 0,002-0,063 mm
slak	steenachtig afval van metaal- of aardewerkproductie
turf	gedroogd veen
vaaggrond	grond zonder duidelijke tekenen van bodemvorming
veen	grondsoort bestaande uit onvergane plantenresten
veenkussen	veenpakket, aan de randen dunner dan in het centrale deel
zavel	grondsoort die tussen 8 en 25% klei (deeltjes kleiner dan 0,002 mm) bevat

Bijlage 1: Topografische kaart

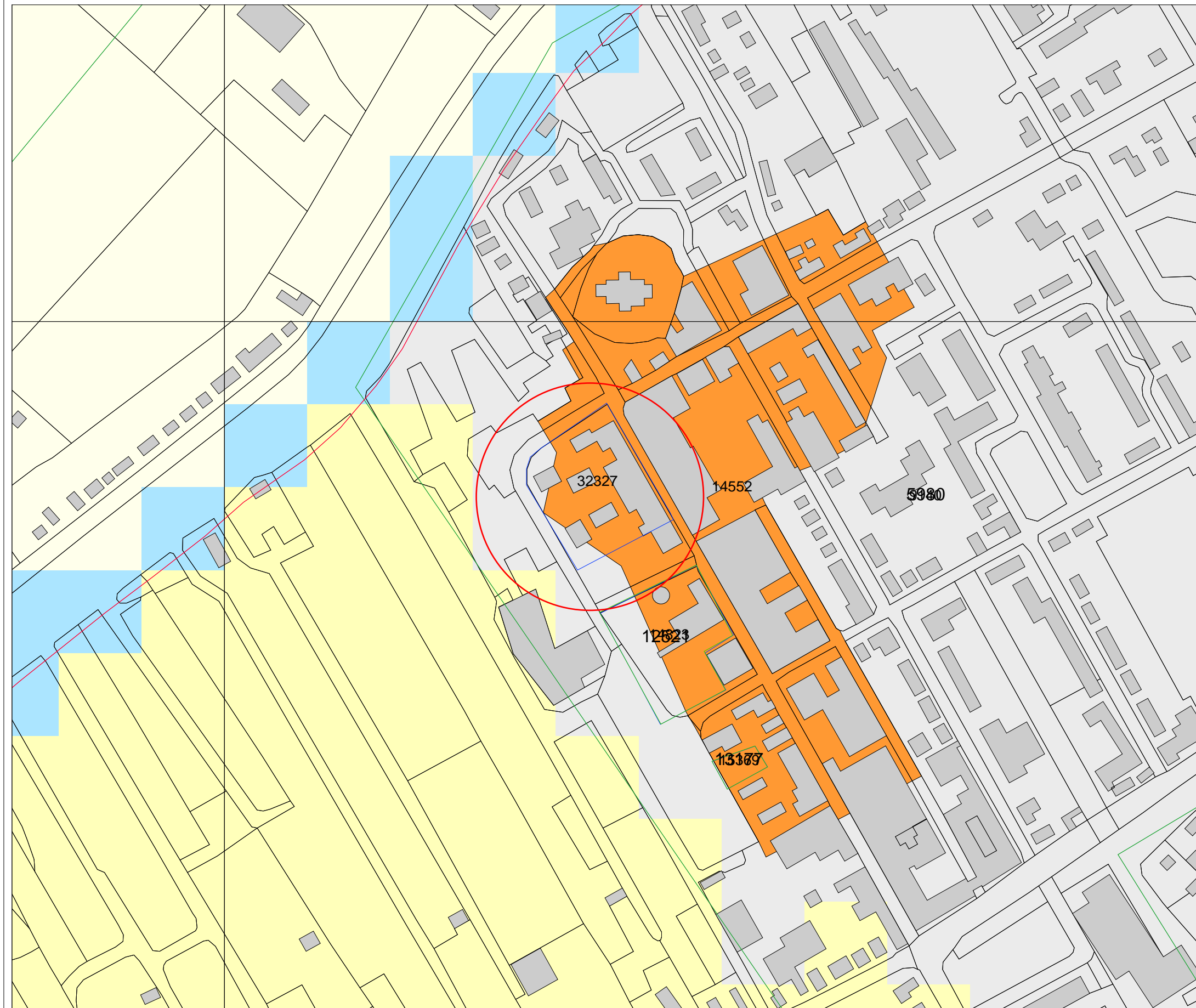

Plangebied

Bijlage 2: Archis-informatie

Bron: Archis II (RACM).

Legenda

- WAARNEMINGEN
- VONDSMELDINGEN
- GRID_1KM
- PLAATSNAMEN
- GEMEENTEN
- PROVINCIES
- ONDERZOEKEN
- ONDERZOEKSMELDINGEN
- HUIZEN
- TOP10 ((c)TDN)

MONUMENTEN

- archeologische betekenis
- archeologische waarde
- hoge archeologische waarde
- zeer hoge archeologische waarde
- zeer hoge arch waarde, beschermd

IKAW

- zeer lage trefkans
- lage trefkans
- middelhoge trefkans
- hoge trefkans
- lage trefkans (water)
- middelhoge trefkans (water)
- hoge trefkans (water)
- water
- niet gekarteerd

Schaal 1:2500

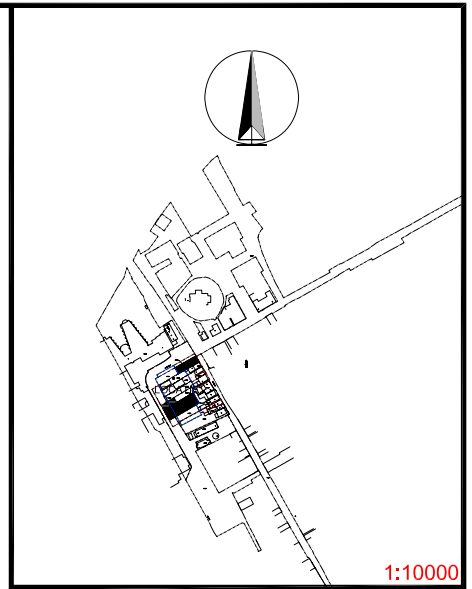

Archis2

rijksdienst voor
archeologie,
cultuurlandschap
en monumenten

Bijlage 3: Boor- en vondstlocatiekaart

LEGENDA

- X boring
- geplande parkeerkelder
- - - begrenzing onderzoekslocatie
- bebouwing
- G4549 kadastrale nummers
- 2-22 huisnummer

REV.	DATUM	NAAM	OMSCHRIJVING
0	23.12.08	HN	SITUATIE TEKENING

Becker & Van de Graaf
 archeologie op maat

S-GRAVENDIJKSEWEG 37, POSTBUS 126, 2200 AC NOORDWIJK (ZH)
 TEL.: 071-3326888, FAX: 071-4035624, E-MAIL: info@beckervandegraaf.nl

SCHAAL:
 1:750
 1:10000

FORMAAT:
 A4

OMSCHRIJVING
 ZUIDSTRAAT TE AALSMEER

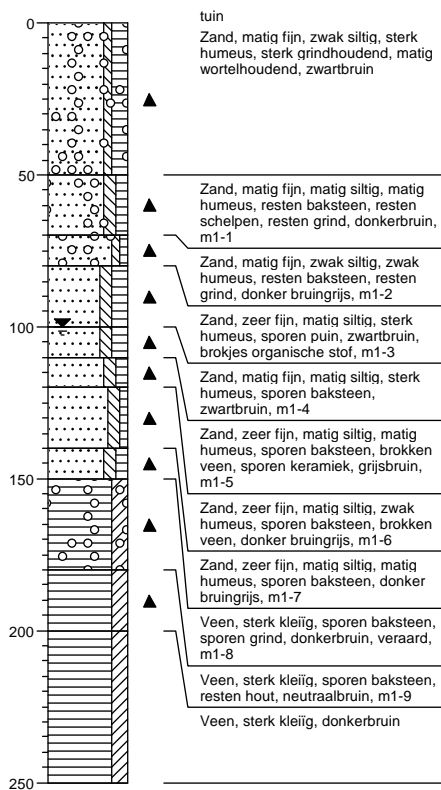
PROJECT NR.
 11691008/32327/JDK

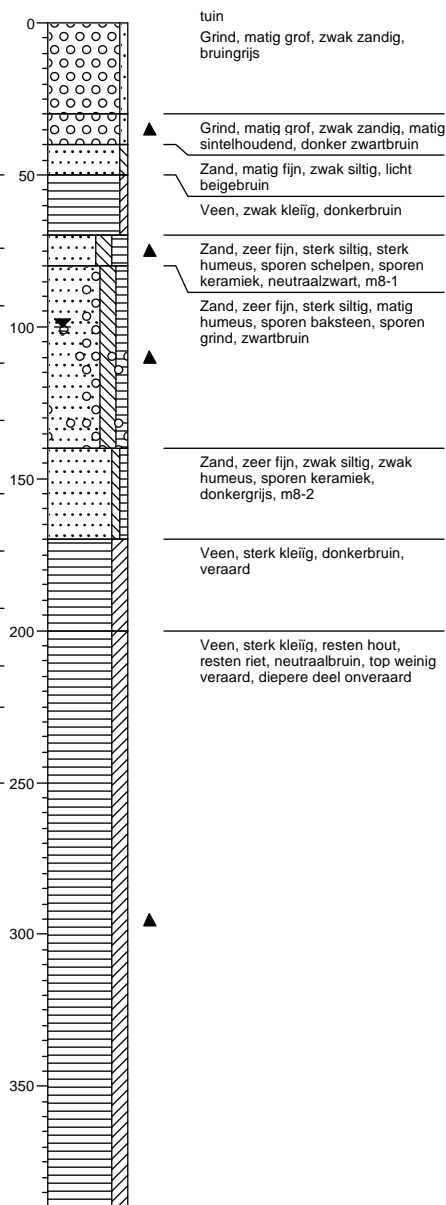
Bijlage 4: Boorbeschrijvingen

Boring: 1

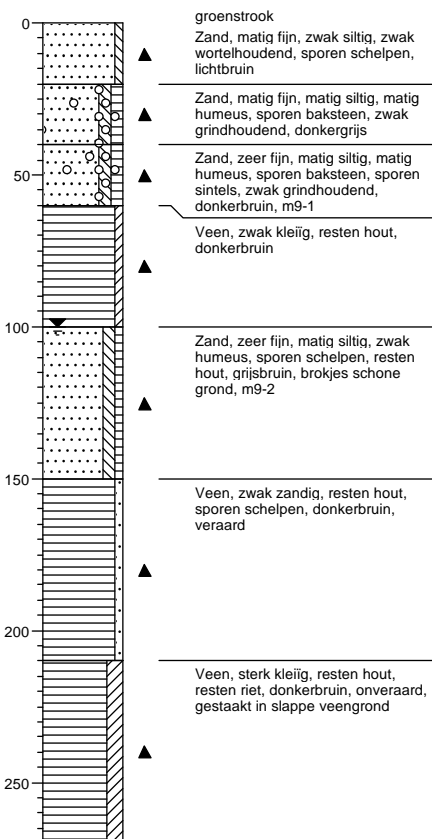
Datum: 10-11-2008
 X: 111212
 Y: 475916
 Maaiveld [m]: -0,3
 GWS: 100
 Opmerking:

Boring: 2

Datum: 10-11-2008
 X: 111204
 Y: 475908
 Maaiveld [m]: -0,4
 GWS: 100
 Opmerking:

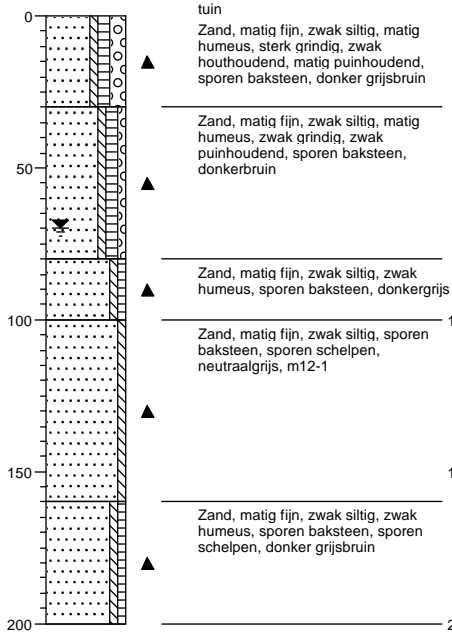
Boring: 3

Datum: 10-11-2008
 X: 111189
 Y: 475897
 Maaiveld [m]: -0,4
 GWS: 100
 Opmerking:

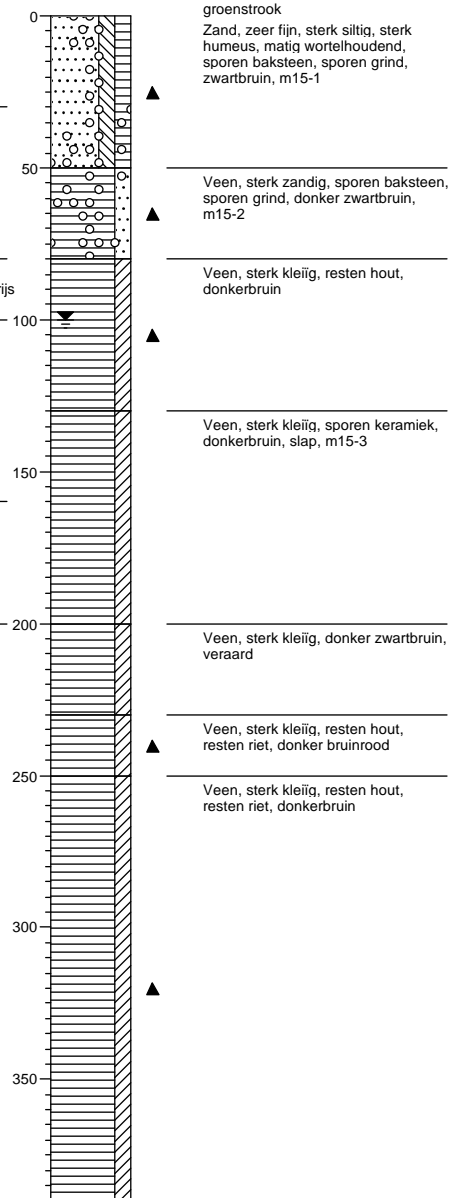

Boring: 4

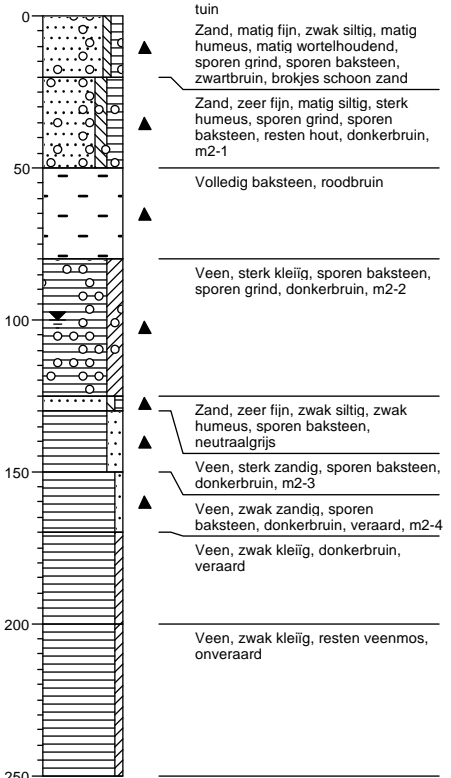
Datum: 10-11-2008
 X: 111218
 Y: 475892
 Maaiveld [m]: -0,2
 GWS: 70
 Opmerking: Top veraard veen maximaal circa 0,5 m

Boring: 5

Datum: 10-11-2008
 X: 111231
 Y: 475860
 Maaiveld [m]: -0,4
 GWS: 100

Boring: 6

Datum: 10-11-2008
 X: 111253
 Y: 475868
 Maaiveld [m]: -0,3
 GWS: 100
 Opmerking:

Legenda (conform NEN 5104)

grind

	Grind, siltig
	Grind, zwak zandig
	Grind, matig zandig
	Grind, sterk zandig
	Grind, uiterst zandig

zand

	Zand, kleiig
	Zand, zwak siltig
	Zand, matig siltig
	Zand, sterk siltig
	Zand, uiterst siltig

veen

	Veen, mineraalarm
	Veen, zwak kleiig
	Veen, sterk kleiig
	Veen, zwak zandig
	Veen, sterk zandig

klei

	Klei, zwak siltig
	Klei, matig siltig
	Klei, sterk siltig
	Klei, uiterst siltig
	Klei, zwak zandig
	Klei, matig zandig
	Klei, sterk zandig

leem

	Leem, zwak zandig
	Leem, sterk zandig

overige toevoegingen

	zwak humeus
	matig humeus
	sterk humeus
	zwak grindig
	matig grindig
	sterk grindig

geur

	geen geur
	zwakke geur
	matige geur
	sterke geur
	uiterste geur

olie

	geen olie-water reactie
	zwakke olie-water reactie
	matige olie-water reactie
	sterke olie-water reactie
	uiterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

	>0
	>1
	>10
	>100
	>1000
	>10000

monsters

	geroerd monster
	ongeroid monster

overig

	bijzonder bestanddeel
	Gemiddeld hoogste grondwaterstand
	grondwaterstand
	Gemiddeld laagste grondwaterstand

	slib
	water

Legenda afkortingen Archeologische Boorbeschrijving (conform ASB 2006)

Percentages en Mediaan

Klasse	Zandmediaan
Uiterst fijn	63-105 µm
Zeer fijn	105-150 µm
Matig fijn	150-210 µm
Matig grof	210-300 µm
Zeer grof	300-420 µm
Uiterst grof	420-2000 µm

Nieuwvormingen

Afkorting	Nieuwvormingen
CAC	Kalkconcreties
FEC	IJzerconcreties
FFC	Fosfaatconcreties
FOV	Fosfaatvlekken
MNC	Mangaanconcreties
ROV	Roestvlekken
VIV	Vivianiet
VKZ	Verkiezeling
ZAV	Zandverkittingen

Bodemkundige interpretaties

Code	Bodemkundige interpretaties
BOD	Bodem
BOV	Bouwvoor
ESG	Esgrond
GLE	Gleyhorizont
HIN	Humusinspoeling
INH	Inspoelingshorizont
KAT	Katteklei
KBR	Klei, brokkelig
LOO	Loodzand
MOE	Moedermateriaal
OMG	Omgewerkte grond
OPG	Opgebrachte grond
OXR	Oxidatie-reductiegrens
POD	Podzol
RYP	Gerijpt
TKL	Top kalkloos
TRP	Terpaarde
UIT	Uitspoelingshorizont
VEN	Vegetatieniveau
VNG	Gelaagd vegetatieniveau
VRG	Vergraven

Bodemhorizont

Code	Bodemhorizont	Omschrijving
BHA	A-horizont	Minerale bovengrond
BHAB	AB-horizont	Overgangshorizont
BHAC	AC-horizont	Overgangshorizont
BHAE	AE-horizont	Overgangshorizont
BHB	B-horizont	Inspoelingshorizont
BHBC	BH-horizont	Overgangshorizont
BHC	C-horizont	Uitgangsmateriaal
BHE	E-horizont	Uitspoelingshorizont
BHEB	EB-horizont	Overgangshorizont
BHO	O-horizont	Strooisellaag
BHR	R-horizont	Vast gesteente

Sedimentaire karakteristiek, laaggrens

Afkorting	Afmeting overgangszone	Klasse
BDI	≥ 3,0 - < 10,0 cm	Basis diffuus
BGE	≥ 0,3 - < 3,0 cm	Basis geleidelijk
BSE	≤ 0,3 cm	Basis scherp

Kalkgehalte

Code	Kalkgehalte
CA1	Kalkloos
CA2	Kalkarm
CA3	kalkrijk

Bijlage 5: Vondstenlijst: vondsten gerangschikt naar boring

CIS		Plaats			Projectnummer						
32327		Aalsmeer, Zijdstraat			11691008						
boring nr. nieuw	vondst nr.	diepte (cm -mv)	textuur bodem- laag	materiaal	fragment; rand, wand bodem	aantal	datering	versiering	plaats	grootte	opmerking
1	1	50-70	zand	dierlijk bot		1	n.v.t.				fragment; groot dier als varken of rund
1	1	50-70	zand	Halfgeknotte strandschelp (<i>Spisula subtruncata</i>)		x	n.v.t.				natuurlijk, met ophoogzand, heel en fragmenten
1	1	50-70	zand	mortel		x	n.v.t.				
1	1	50-70	zand	rode baksteen		x	verm. NT				zeer klein, 0,5 mm
1	2	70-80	zand	Halfgeknotte strandschelp (<i>Spisula subtruncata</i>)		x	n.v.t.				hele schelp en fragmenten
1	2	70-80	zand	industriële keramiek, vermoedelijk creamware, evt. pearlware	rand	1	NTB, verm. circa 1760-1800	loodglazuur aan binnen- en buitenzijde		1,2x0,9x0,4 cm	fijne craquelées (matige kwaliteit aardewerk); fragment van een bord of schaal, licht-roomkleurig
1	2	70-80	zand	rode baksteen		x	verm. NT				kleine fragmenten; hard
1	2	70-80	zand	roodbakend aardewerk	wand	1	NTB	bruingeel loodglazuur aan binnenkant; ongeglazuurd met roetaanslag aan buitenzijde		1,5x1,3x0,6 cm	buitenzijde grotendeels verdwenen
1	2	70-80	zand	roodbakend aardewerk	wand	1	NTB	bruingeel loodglazuur aan binnen- en buitenzijde		1,5x1,4x0,55 cm	
1	2	70-80	zand	steengoed	wand	1	NT, verm. NTB-C	zoutglazuur aan binnen- en buitenzijde		2,6x2,1x0,55 cm	grijs aan buitenkant en licht geelbruin grijs aan binnenkant
1	2	70-80	zand	witbakend aardewerk	rand	1	NT, verm. NTB-C	groene kleurstof (vermoedelijk koperoxide) aan buitenzijde en loodglazuur aan binnen- en buitenzijde, ribbel onder rand aan buitenkant		2,5x1,2x0,5 cm	rechtopstaande rand; vermoedelijk fragment van een schaal of pot
1	3	80-100	zand	Faïence	wand	2	NT, vermoedeli- jk NTB	tinglazuur aan binnen- en buitenzijde		2,3x1,8x0,6 cm (grootste scherf)	beigegeelbakend aardewerk met witte laag erop; een in tweeën gebroken scherf; vermoedelijk een fragment van een schaal

CIS		Plaats			Projectnummer						
32327		Aalsmeer, Zijdstraat			11691008						
boring nr. nieuw	vondst nr.	diepte (cm -mv)	textuur bodem- laag	materiaal	fragment; rand, wand bodem	aantal	datering	versiering	plaats	grootte	opmerking
1	3	80-100	zand	Halfgeknotte strandschelp (<i>Spisula subtruncata</i>)		x	n.v.t.				natuurlijk, met ophoogzand, heel en fragmenten
1	3	80-100	zand	mortel		x	n.v.t.				met schelpfragmenten in de mortel
1	3	80-100	zand	pijpaarde	pijpensteel	1	NTB	geglasd (geglad)		lengte 3,3 cm en diameter 0,65 cm	
1	3	80-100	zand	industrieel keramiek, vermoedelijk creamware, evt. pearlware	rand	3	NTB, verm. circa 1760-1800	sierrand aan binnenzijde (overgang van de rand van het bord naar het lagere middendeel van het bord); tinglazuur aan binnen- en buitenzijde		2,3x1,6x0,4 cm (grootste scherf)	een in drieën gebroken scherf; hoogstwaarschijnlijk een fragment van een bord; licht-roomkleurig; geen craquelées; goede kwaliteit aardewerk
1	3	80-100	zand	rode baksteen		x	verm. NT				hard
1	3	80-100	zand	roodbakkerd aardewerk	wand	1	NT, evt. LMEB	loodglazuur aan de binnenzijde		2,3x1,8x0,4 cm	mogelijk een fragment van een bord
1	3	80-100	zand	roodbakkerd aardewerk	wand	1	NTA-B, evt. LMEB	loodglazuur aan binnen- en buitenzijde		1,9x1,8x0,6 cm	deels groenig (niet-oxiderend gebakken vlekken) aan de binnenzijde; mogelijk een fragment van een bord of schaal
1	3	80-100	zand	roodbakkerd aardewerk	bodem of rand; vrijwel vlak stuk	1	NTB, verm. 18e eeuw	loodglazuur aan binnenkant (bovenzijde) en deel buitenzijde (onderkant)		2,1x1,2x0,6 cm	deel niet geglazuurd; vermoedelijk een vrijwel vlak fragment van de bodem van een fruittestje
1	4	100-110	zand	rode baksteen		x	verm. NT				kleine fragmenten; hard
1	4	100-110	zand	roodbakkerd aardewerk	wand	1	NT	loodglazuur aan binnen- en buitenzijde; draairibbels aan binnenzijde		1,3x1,0x0,4 cm	
1	5	110-120	zand	grind		2	n.v.t.				riviergrind
1	5	110-120	zand	mortel		2	n.v.t.				met schelpfragmenten in de mortel
1	5	110-120	zand	rode baksteen		x	verm. NT				hard
1	6	120-140	zand	mortel		x	n.v.t.				met schelpfragmenten in de mortel
1	6	120-140	zand	rode baksteen			verm. NT				groot stuk (enkele cm doorsnede); hard
1	6	120-140	zand	roodbakkerd aardewerk	wand	1	NT	loodglazuur	binnen- en buitenkant	2,5x2,5x0,45 cm	deels groenig (niet-oxiderend gebakken vlekken); ondiepe draairingen

CIS		Plaats			Projectnummer						
32327		Aalsmeer, Zijdstraat			11691008						
boring nr. nieuw	vondst nr.	diepte (cm -mv)	textuur bodem- laag	materiaal	fragment; rand, wand bodem	aantal	datering	versiering	plaats	grootte	opmerking
1	6	120-140	zand	roodbakend aardewerk	wand	1	LMEB-NT	loodglazuur	binnen- en buitenkant	1,2x1,5x0,55 cm	
1	6	120-140	zand	roodbakend aardewerk	bodem	1	NTA-B	loodglazuur buitenkant en gele slib met loodglazuur aan binnenkant	binnen- en buitenkant	6,3x3,0x0,7 cm	standing; fragment van waarschijnlijk een oorkom of evt. een kop of schaal
1	7	140-150	zand	mortel		x	n.v.t.				
1	7	140-150	zand	industrieel keramiek, creamware	wand	1	NTB, circa 1760-1800	loodglazuur aan binnen- en buitenzijde		2,6x1,8x0,3 cm	fijne craquelées (matige kwaliteit creamware); mogelijk een fragment van een kopje; roomkleurig
1	7	140-150	zand	roodbakend aardewerk	bodem	1	NT	gele slib met loodglazuur aan binnenkant en minieme resten aan buitenkant		3,1x1,1x1,0	vlakke bodem; mogelijk een fragment van een schaal
1	8	150-180	veen	dierlijk bot		1	n.v.t.				fragment
1	8	150-180	veen	rode baksteen		x	verm. NT				kleine fragmenten; hard
1	8	150-180	veen	roodbakend aardewerk	bovenkant tegel	1	MEB-NT				bovenkant van een tegel
1	8	150-180	veen	roodbakend aardewerk	wand	1	LMEB-NT	loodglazuur aan buitenzijde		1,6x1,5x0,38 cm	deels groenig (niet-oxiderend gebakken vlekken) aan de buitenzijde; vermoedelijk fragment van een pot of grape
1	8	150-180	veen	schelpen, waaronder de Halfgeknotte strandschelp (<i>Spisula subtruncata</i>)		x	n.v.t.				fragmenten
1	9	180-200	veen	Halfgeknotte strandschelp (<i>Spisula subtruncata</i>)		x	n.v.t.				kleine fragmenten
1	9	180-200	veen	grind		1	n.v.t.				riviergrind
1	9	180-200	veen	rode baksteen		x	verm. NT				hard
1	9	180-200	veen	roodbakend aardewerk	wand	1	LMEB-NT	ongeglazuurd		2,0x1,2x0,5 cm	
2	1	70-80	zand	Halfgeknotte strandschelp (<i>Spisula subtruncata</i>)		x	n.v.t.				fragmenten

CIS		Plaats			Projectnummer						
32327		Aalsmeer, Zijdstraat			11691008						
boring nr. nieuw	vondst nr.	diepte (cm -mv)	textuur bodem- laag	materiaal	fragment; rand, wand bodem	aantal	datering	versiering	plaats	grootte	opmerking
2	1	70-80	zand	kogelpotaarde werk	wand	1	LME, vermoedeli jk 12e-13e eeuw	binnenzijde grijs, buitenzijde zwartgrijs		3,4x1,7x0,3 cm	bobbelig oppervlak; handgevormd; relatief hard gebakken; grofzandige magering
2	1	70-80	zand	pijpaarde	pijpensteel	1	NTB	geglasd (geglad)		lengte 3,2 cm en diameter 0,6 cm	
2	1	70-80	zand	rode baksteen of roodbakkend aardewerk		1	verm. NT				hard; mogelijk fragment roodbakkend aardewerk
2	2	140-170	zand	pijpaarde	pijpensteel	1	NTB, evt. NTC	geglasd (geglad)		lengte 2,2 cm en diameter 0,5 cm	
2	-	30-40	zand	sintel		x	n.v.t.				niet verzameld
2	-	80-140	zand	rode baksteen		x	verm. NT				hard, niet verzameld
3	1	40-60	zand	rode baksteen		x	verm. NT				hard
3	1	40-60	zand	sintel		x	n.v.t.				
3	2	100-150	zand	Halfgeknotte strandschelp (<i>Spisula subtruncata</i>)		x	n.v.t.				fragment
3	2	100-150	zand	mortel		x	n.v.t.				
3	2	100-150	zand	rode baksteen		x	verm. NT				hard
3	-	20-40	zand	rode baksteen		x	verm. NT				hard, niet verzameld
4	1	100-160	zand	Halfgeknotte strandschelp (<i>Spisula subtruncata</i>)		x	n.v.t.				schelpfragmenten
4	1	100-160	zand	rode baksteen		x	verm. NT				kleine fragmenten; hard
5	1	0-50	zand	Boerenknoopje (<i>Discus rotundatus</i>)		x	n.v.t.				natuurlijk; landslak
5	1	0-50	zand	pleister		x					met schelpfragmenten; buitenzijde glad en (lichtbruin)wit
5	1	0-50	zand	rode baksteen		x	verm. NT				zeer klein stuk (1 mm)
5	2	50-80	veen	grind		1	n.v.t.				riviergrind
5	2	50-80	veen	metaal	spijker/nagel	1	ME-NT			2,2 cm lang, dikte met roest is 0,5 cm (steel) tot 1,0 cm (kop)	sterk geoxideerd

CIS		Plaats			Projectnummer						
32327		Aalsmeer, Zijdstraat			11691008						
boring nr. nieuw	vondst nr.	diepte (cm -mv)	textuur bodem- laag	materiaal	fragment; rand, wand bodem	aantal	datering	versiering	plaats	grootte	opmerking
5	2	50-80	veen	industriële keramiek, vermoedelijk whiteware	wand	1	NTB, verm. circa 1800-1850	loodglazuur aan binnen- en buitenzijde		2,2x2,1x0,4 cm	fijne en grove craquelées (matige kwaliteit aardewerk)
5	2	50-80	veen	roodbakend aardewerk	rand	1	NTB-C	bruingeel loodglazuur aan binnenzijde en aan rand aan buitenzijde (buitenkant gedeeltelijk geglazuurd)		1,4x1,3x0,4 cm	
5	2	50-80	veen	sintel		2	n.v.t.				donker- tot bruingrijs; verbrandingsrest
5	2	50-80	veen	turf		1	n.v.t.				gedroogd stukje veen
5	3	130-200	veen	Halfgeknotte strandschelp (<i>Spisula subtruncata</i>)		1	n.v.t.				hele schelp
5	3	130-200	veen	pijpaarde	pijpenkop	1	NTA, circa 1625-1640	dubbelconisch; radering rondom ketelopening; geglasd (geglad)		hoogte is 2,6 cm (t.o.v. horizontaal, gemeten vanaf onderkant hiel); diameter steel is 1,0 cm	intacte pijpenkop met hielmerk "SM"; gebruikt (beroet)
5	3	130-200	veen	sintel		x	n.v.t.				zwart tot bruin(grijs); verbrandingsresten
6	1	20-50	zand	mortel		x	n.v.t.				met schelpfragmenten in de mortel
6	1	20-50	zand	rode baksteen		x	verm. NT				grote stukken (enkele cm doorsnede); hard; met resten van mortel
6	1	20-50	zand	turf		3	n.v.t.				gedroogde stukken veen
6	1	20-50	zand	vlakglas; helder	n.v.t.	1	NTB-C			3,1x1,8x0,15 cm	vensterglas; enkele kleine luchtbelletjes; enigszins geoxideerd
6	1	20-50	zand	industriële keramiek, creamware		1	NTB, circa 1760-1800	loodglazuur aan binnen- en buitenzijde		1,7x1,1x0,3 cm	fijne craquelées (matige kwaliteit creamware); hoogstwaarschijnlijk een fragment van een bord of een schaal fragmenten
6	2	80-125	zand	Halfgeknotte strandschelp (<i>Spisula subtruncata</i>)		x	n.v.t.				
6	2	80-125	veen	grind		x	n.v.t.				riviergrind
6	2	80-125	veen	hout		x	n.v.t.				mogelijk natuurlijk/onbewerkt.
6	2	80-125	veen	leer		x	verm. ME- NT				vlak stuk; onduidelijk fragment

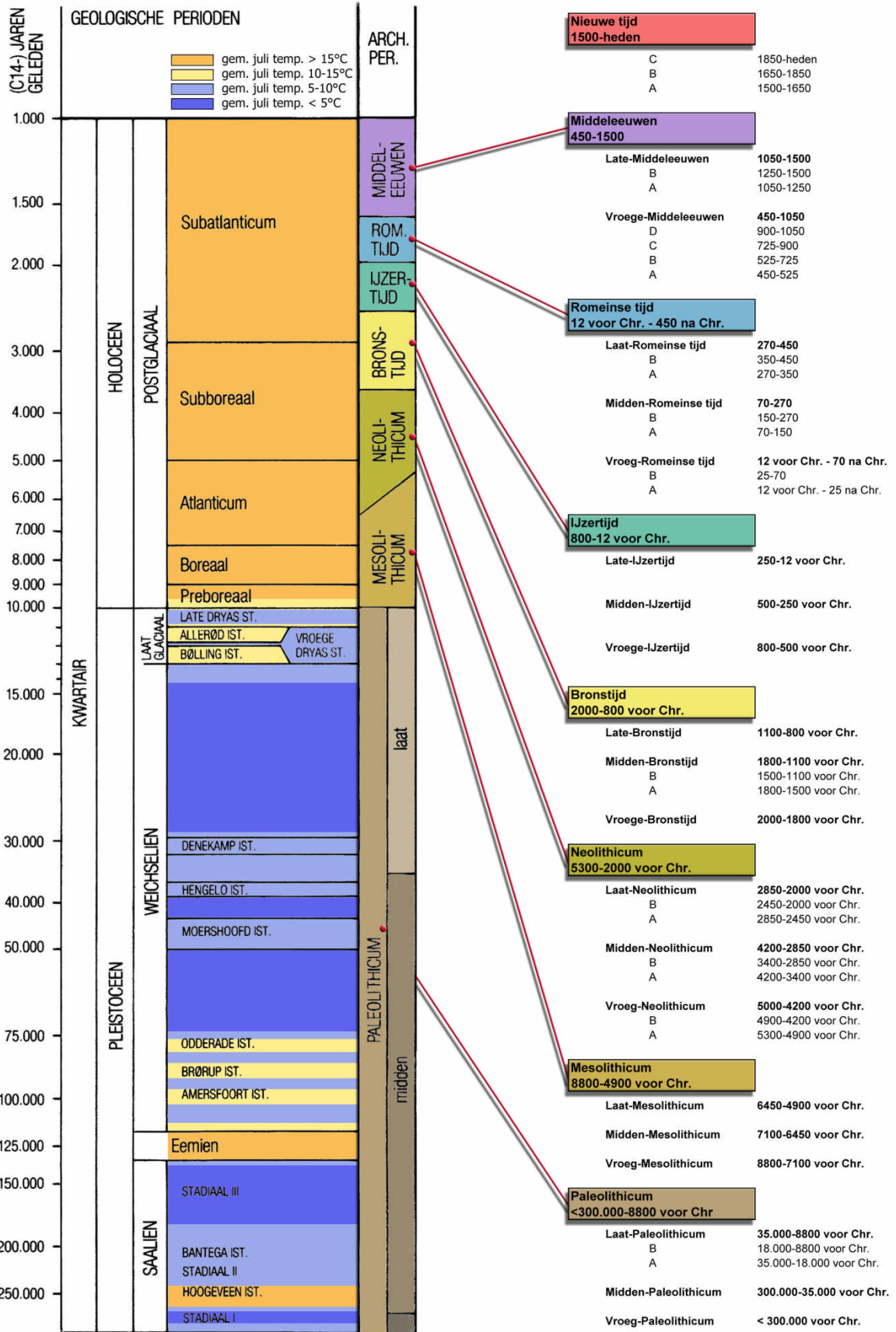
CIS		Plaats			Projectnummer						
32327		Aalsmeer, Zijdstraat			11691008						
boring nr. nieuw	vondst nr.	diepte (cm -mv)	textuur bodem- laag	materiaal	fragment; rand, wand bodem	aantal	datering	versiering	plaats	grootte	opmerking
6	2	80-125	veen	mortel		x	n.v.t.				
6	2	80-125	veen	rode baksteen		x	verm. NT				veel en grote stukken (tot enkele cm doorsnede); hard, deels met mortel erop
6	2	80-125	veen	roodbakend aardewerk	wand	1	LMEB-NT, verm. NT	loodglazuur	alleen binnenkant		alleen binnenzijde scherf intact
6	3	130-150	veen	grind		1	n.v.t.				riviergrind
6	3	130-150	veen	Mossel (<i>Mytilus edulis</i>)		1	n.v.t.				vermoedelijk een voedselrest; fragment
6	3	130-150	veen	rode baksteen		x	verm. NT				hard
6	3	130-150	veen	verbrande leem		1	n.v.t.				zacht; lichtgeelbruin
6	4	150-170	veen	rode baksteen		x	verm. NT				grote stukken (tot enkele cm doorsnede); hard
6	4	150-170	veen	schelpen, waaronder de Halfgeknotte strandschelp (<i>Spisula subtruncata</i>)		x	n.v.t.				kleine fragmenten
6	4	150-170	veen	groen helder glas	wand	1	verm. Nieuwe tijd A-B			2,3x1,3x0,1 cm	vermoedelijk wandfragment van een vierkante fles; enkele kleine luchtbelletjes; geoxideerd
6	-	50-80	zand	rode baksteen		x	verm. NT				veel; hard; niet verzameld
6	-	125-130	zand	rode baksteen		x					hard; niet verzameld

**Bijlage 6: Vondstenlijst: dateerbare vondsten gerangschikt
naar type**

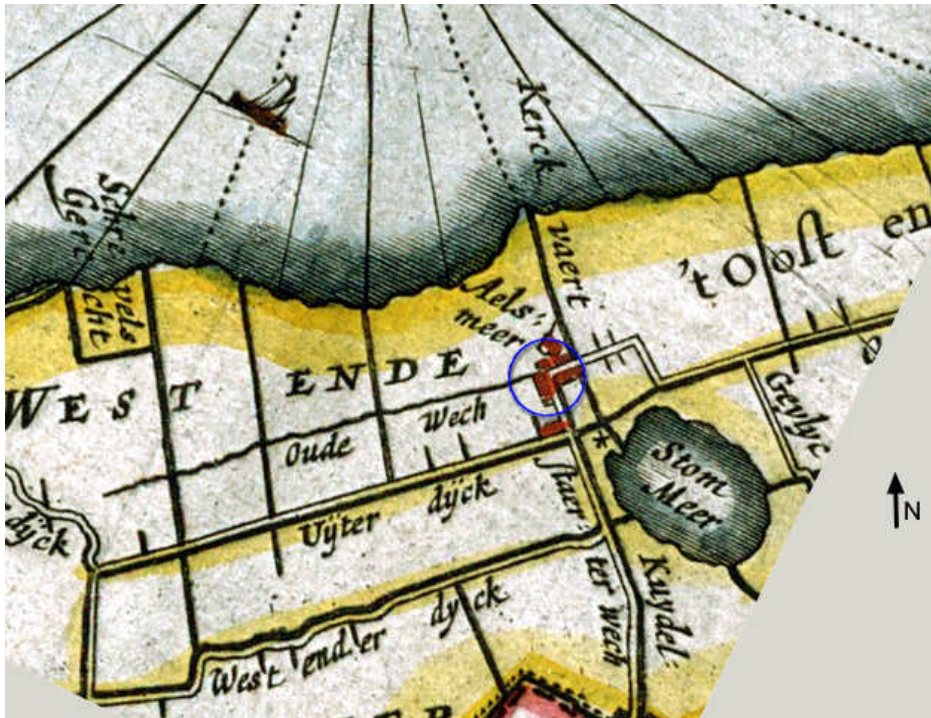
boring nr.	vondst nr.	diepte (cm - mv)	textuur bodem-laag	materiaal	fragment; rand, wand bodem	aantal	datering	versiering	grootte	opmerking
Faience										
1	3	80-100	zand	Faience	wand	2	NT, vermoedelijk NTB	tinglazuur aan binnen- en buitenzijde	2,3x1,8x0,6 cm (grootste scherf)	beigegeelbakkend aardewerk met witte laag erop; een in tweeën gebroken scherf; vermoedelijk een fragment van een schaal
industrieel keramiek										
1	2	70-80	zand	industrieel keramiek, vermoedelijk creamware, evt. pearlware	rand	1	NTB, verm. circa 1760-1800	loodglazuur aan binnen- en buitenzijde	1,2x0,9x0,4 cm	fijne craquelé (matige kwaliteit aardewerk); fragment van een bord of schaal, licht-roomkleurig
1	3	80-100	zand	industrieel keramiek, vermoedelijk creamware, evt. pearlware	rand	3	NTB, verm. circa 1760-1800	sierrand aan binnenzijde (overgang van de rand van het bord naar het lagere middendeel van het bord); tinglazuur aan binnen- en buitenzijde	2,3x1,6x0,4 cm (grootste scherf)	een in drieën gebroken scherf; hoogstwaarschijnlijk een fragment van een bord; licht-roomkleurig; geen craquelé; goede kwaliteit aardewerk
1	7	140-150	zand	industrieel keramiek, creamware	wand	1	NTB, circa 1760-1800	loodglazuur aan binnen- en buitenzijde	2,6x1,8x0,3 cm	fijne craquelé (matige kwaliteit creamware); mogelijk een fragment van een kopje; roomkleurig
5	2	50-80	veen	industrieel keramiek, vermoedelijk whiteware	wand	1	NTB, verm. circa 1800-1850	loodglazuur aan binnen- en buitenzijde	2,2x2,1x0,4 cm	fijne en grove craquelé (matige kwaliteit aardewerk)
6	1	20-50	zand	industrieel keramiek, creamware	rand	1	NTB, circa 1760-1800	loodglazuur aan binnen- en buitenzijde	1,7x1,1x0,3 cm	fijne craquelé (matige kwaliteit creamware); hoogstwaarschijnlijk een fragment van een bord of een schaal
steengoed										
1	2	70-80	zand	steengoed	wand	1	NT, verm. NTB-C	zoutglazuur aan binnen- en buitenzijde	2,6x2,1x0,55 cm	grijs aan buitenkant en licht geelbruingrijs aan binnenkant
pijpaarde										
1	3	80-100	zand	pijpaarde	pijpensteel	1	NTB	geglaasd (geglad)	lengte 3,3 cm en diameter 0,65 cm	
2	1	70-80	zand	pijpaarde	pijpensteel	1	NTB	geglaasd (geglad)	lengte 3,2 cm en diameter 0,6 cm	
2	2	140-170	zand	pijpaarde	pijpensteel	1	NTB, evt. NTC	geglaasd (geglad)	lengte 2,2 cm en diameter 0,5 cm	
5	3	130-200	veen	pijpaarde	pijpenkop	1	NTA, circa 1625-1640	dubbelconisch; radering rondom ketelopening; geglaasd (geglad)	hoogte is 2,6 cm (t.o.v. horizontaal, gemeten vanaf onderkant hiel); diameter steel is 1,0 cm	intacte pijpenkop met hielmerk "SM"; gebruikt (beroet)
glas										
6	1	20-50	zand	vlakglas; helder	n.v.t.	1	NTB-C		3,1x1,8x0,15 cm	vensterglas; enkele kleine luchtbelletjes; enigszins geoxideerd
6	4	150-170	veen	groen helder glas	n.v.t.	1	verm. Nieuwe tijd A-B		2,3x1,3x0,1 cm	vermoedelijk wandfragment van een vierkante fles; enkele kleine luchtbelletjes; geoxideerd

boring nr.	vondst nr.	diepte (cm - mv)	textuur bodem-laag	materiaal	fragment; rand, wand bodem	aantal	datering	versiering	grootte	opmerking
kogelpotaardewerk										
2	1	70-80	zand	kogelpotaardewerk	wand	1	LME, verm. 12e-13e eeuw	binnenzijde grijs, buitenzijde zwartgrijs	3,4x1,7x0,3 cm	bobbelig oppervlak; handgevormd; relatief hard gebakken; grofzandige magering
roodbakkend aardewerk										
1	2	70-80	zand	roodbakkend aardewerk	wand	1	NTB	bruingeel loodglazuur aan binnenkant; ongeglazuurd met roetaanslag aan buitenzijde	1,5x1,3x0,6 cm	buitenzijde grotendeels verdwenen
1	2	70-80	zand	roodbakkend aardewerk	wand	1	NTB	bruingeel loodglazuur aan binnen- en buitenzijde	1,5x1,4x0,55 cm	
1	3	80-100	zand	roodbakkend aardewerk	wand	1	NTA-B, evt. LMEB	loodglazuur aan de binnenzijde	2,3x1,8x0,4 cm	mogelijk een fragment van een bord
1	3	80-100	zand	roodbakkend aardewerk	wand	1	NTA-B, evt. LMEB	loodglazuur aan binnen- en buitenzijde	1,9x1,8x0,6 cm	deels groenig (niet-oxiderend gebakken vlekken) aan de binnenzijde; mogelijk een fragment van een bord of schaal
1	3	80-100	zand	roodbakkend aardewerk	bodem of rand; vrijwel vlak stuk	1	NTB, verm. 18e eeuw	loodglazuur aan binnenkant (bovenzijde) en deel buitenzijde (onderkant)	2,1x1,2x0,6 cm	deel niet gegluurd; vermoedelijk een vrijwel vlak fragment van de bodem van een fruitestje
1	4	100-110	zand	roodbakkend aardewerk	wand	1	NT	loodglazuur aan binnen- en buitenzijde; draairibbels aan binnenzijde	1,3x1,0x0,4 cm	
1	6	120-140	zand	roodbakkend aardewerk	wand	1	NT	loodglazuur aan binnen- en buitenkant	2,5x2,5x0,45 cm	deels groenig (niet-oxiderend gebakken vlekken); ondiepe draairingen
1	6	120-140	zand	roodbakkend aardewerk	wand	1	LMEB-NT	loodglazuur aan binnen- en buitenkant	1,2x1,5x0,55 cm	
1	6	120-140	zand	roodbakkend aardewerk	bodem	1	NTA-B	loodglazuur buitenkant en gele slib met loodglazuur aan binnenkant	6,3x3,0x0,7 cm	standing; fragment van waarschijnlijk een oorkom of evt. een kop of schaal
1	7	140-150	zand	roodbakkend aardewerk	bodem	1	NT	gele slib met loodglazuur aan binnenkant en minieme resten aan buitenkant	3,1x1,1x1,0 cm	vlakke bodem; mogelijk een fragment van een schaal
1	8	150-180	veen	roodbakkend aardewerk	bovenkant tegel	1	MEB-NT			bovenkant van een tegel
1	8	150-180	veen	roodbakkend aardewerk	wand	1	LMEB-NT	loodglazuur aan buitenzijde	1,6x1,5x0,38 cm	deels groenig (niet-oxiderend gebakken vlekken) aan de buitenzijde; vermoedelijk fragment van een pot of grape
1	9	180-200	veen	roodbakkend aardewerk	wand	1	LMEB-NT	ongeglazuurd	2,0x1,2x0,5 cm	
2	1	70-80	zand	rode baksteen of roodbakkend aardewerk		1	verm. NT			hard; mogelijk fragment roodbakkend aardewerk
5	2	50-80	veen	roodbakkend aardewerk	rand	1	NTB-C	bruingeel loodglazuur aan binnenzijde en aan rand aan buitenzijde (buitenkant gedeeltelijk gegluurd)	1,4x1,3x0,4 cm	
6	2	80-125	veen	roodbakkend aardewerk	wand	1	LMEB-NT, verm. NT	loodglazuur aan alleen de binnenkant		alleen binnenzijde scherp intact
witbakkend aardewerk										
1	2	70-80	zand	witbakkend aardewerk	rand	1	NT, verm. NTB-C	groene kleurstof (vermoedelijk koperoxide) aan buitenzijde en loodglazuur aan binnen- en buitenzijde, ribbel onder rand aan buitenkant	2,5x1,2x0,5 cm	rechtopstaande rand; vermoedelijk fragment van een schaal of pot

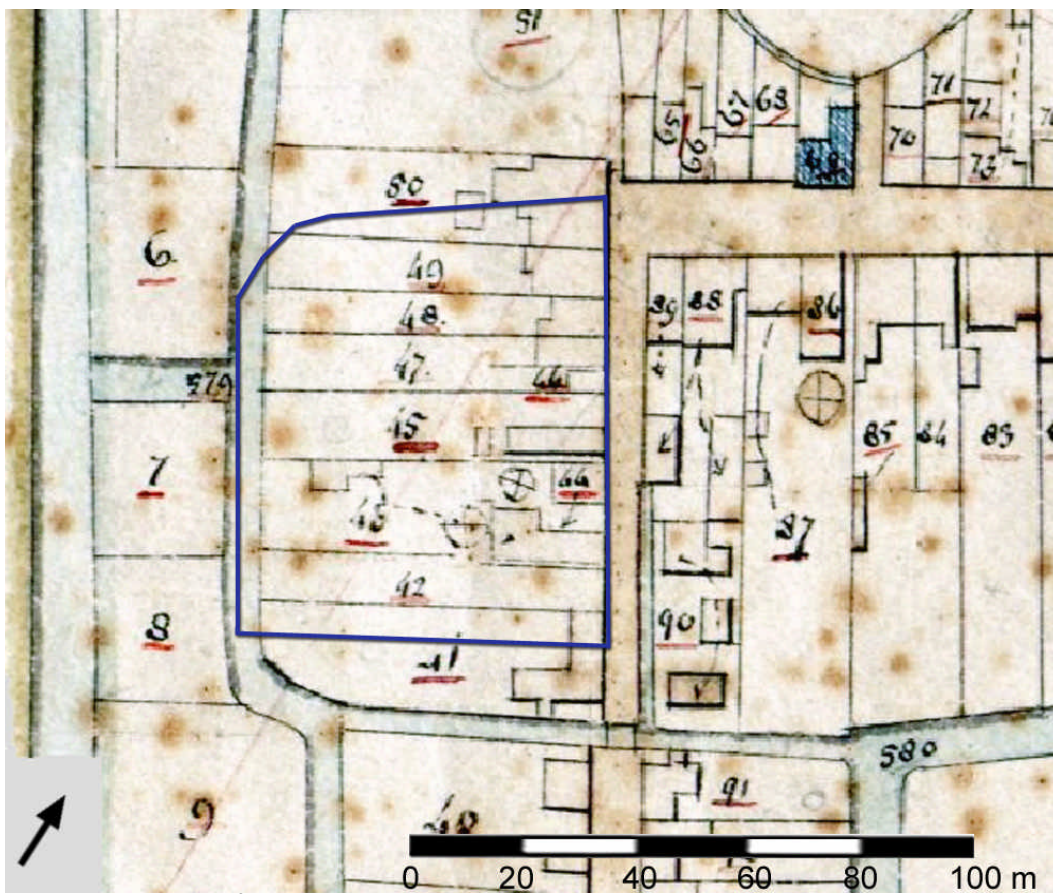
Bijlage 7: Periodentabel

Bijlage 8: Historische kaarten

a. Situatie in het midden van de 17^e eeuw zoals weergegeven op de kaart van Johan Blaeu (1657; detail).

b. Situatie begin 19^e eeuw zoals weergegeven op het minuutplan van Van Diggelen (1827; detail).

111.000

112.000

476.000

c. Topografische kaart van 1772 van Klaas Vis (1772; detail).

111.000

112.000

476.000

d. Topografische kaart (Bonneblad) 1899, blad 385 Aalsmeer (Uitgeverij Nieuwland, 2006; detail).

111.000

112.000

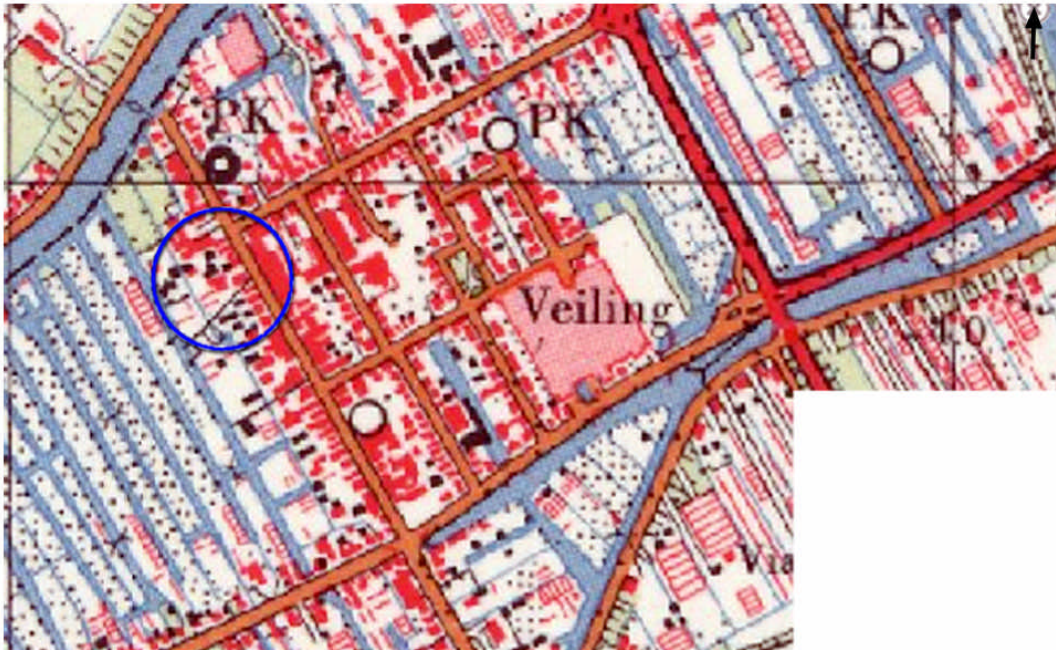

476.000

e. Kadastrale kaart van 1906 (Kadaster 1906; detail).

111.000

112.000

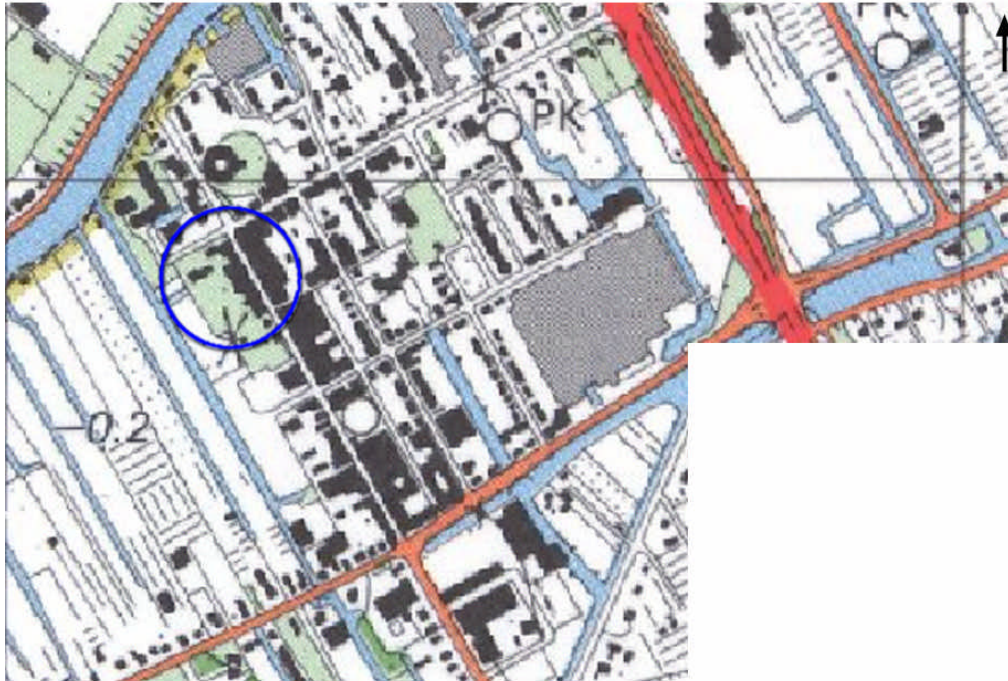

476.000

f. Topografische kaart van 1961 (Kadaster 1961; detail).

111.000

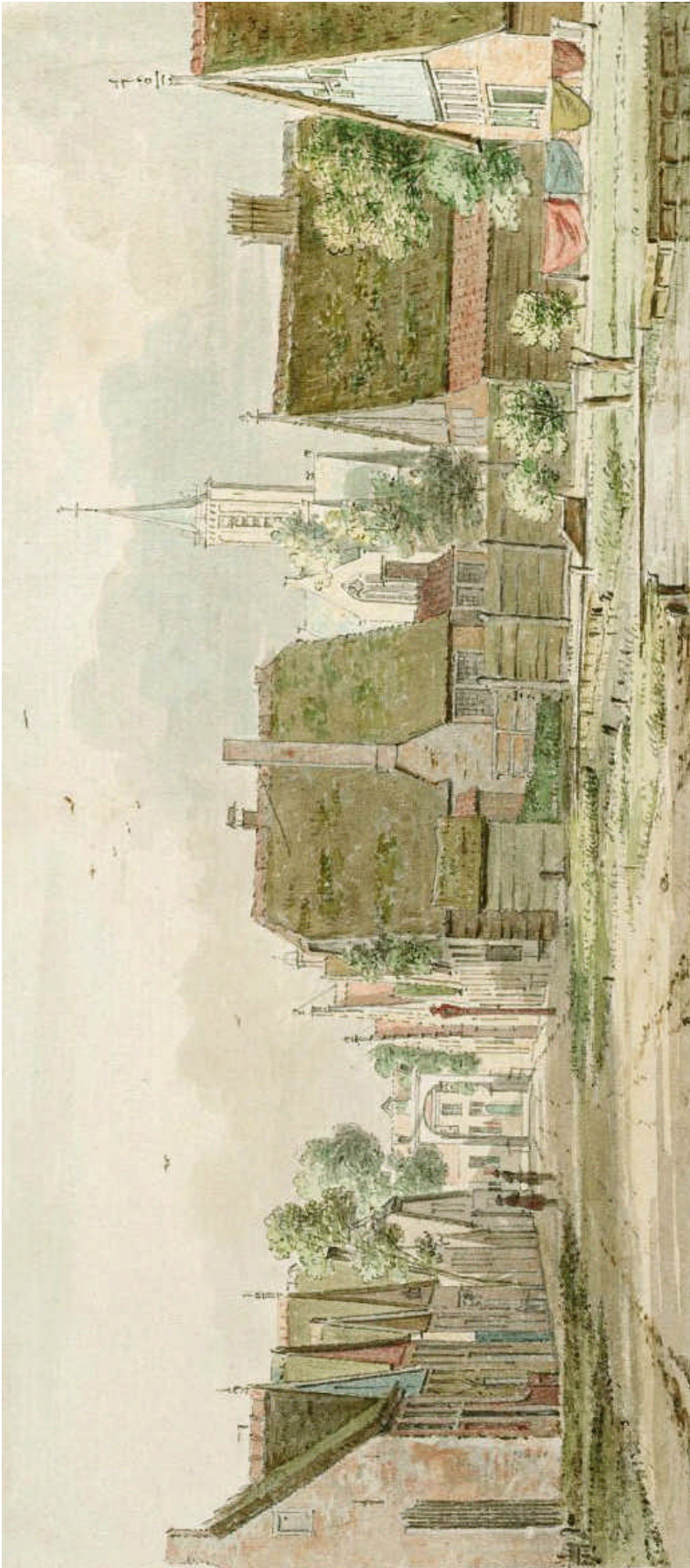
112.000

476.000

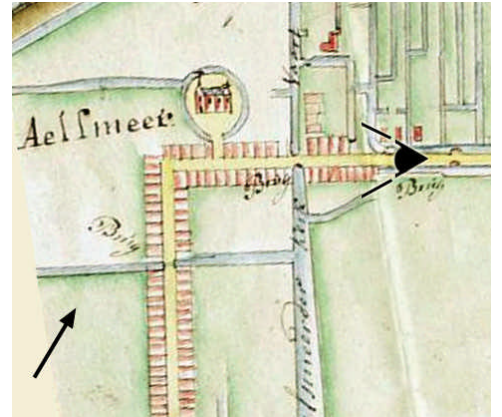
g. Topografische kaart 1993 (Kadaster 1993; detail).

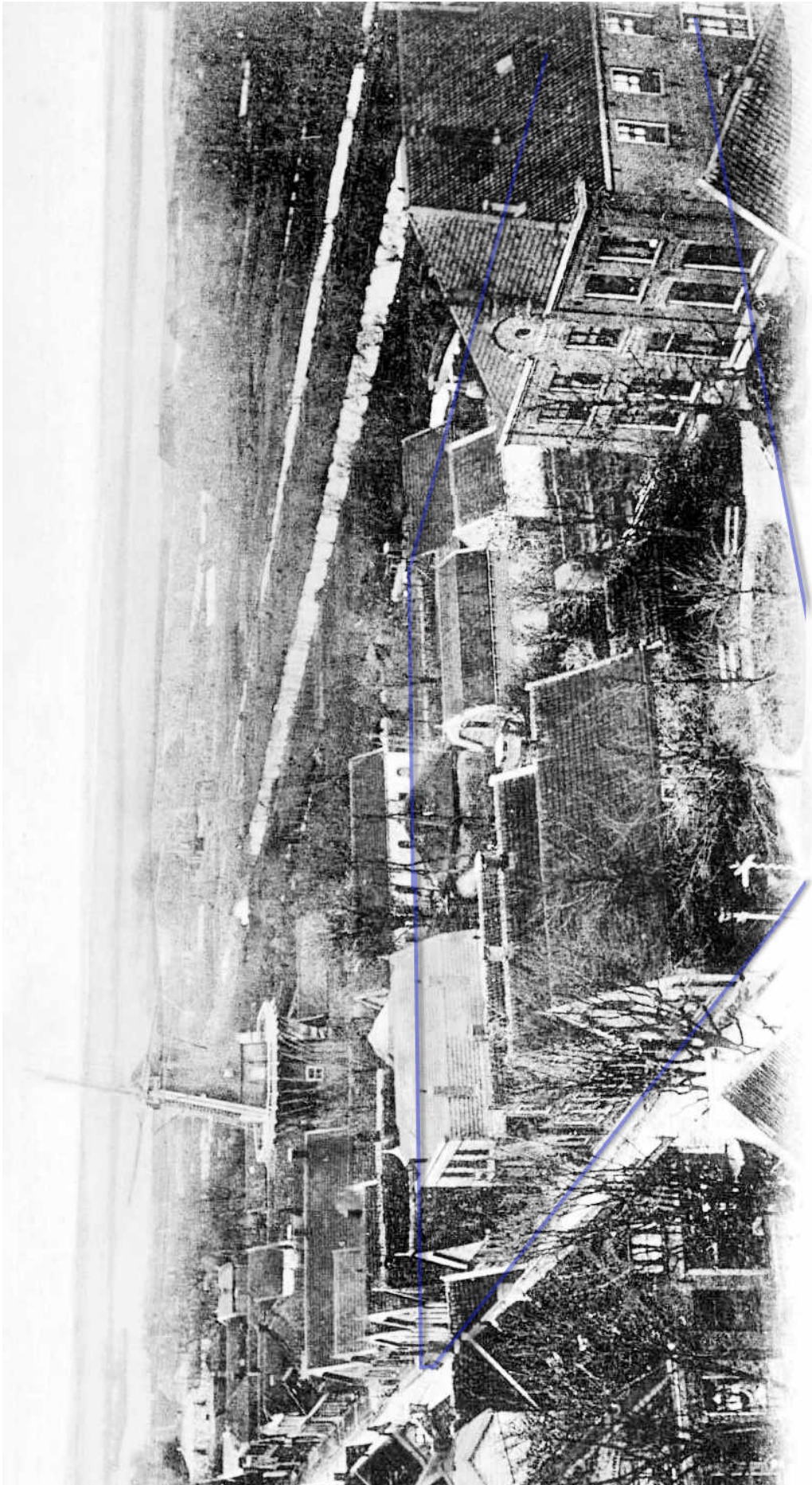
Bijlage 9: Historische beelden

a. (rechts). Tekening van de Dorpsstraat begin 18^e eeuw door Cornelis Pronk (Pronk 1738; detail).

b. (onder). Aanduiding van plaats en kijkrichting van Pronk op de kaart van Vis (1772; detail).

c. Situatie eind 19^e eeuw, met globale aanduiding van het plangebied (Fam. Seijbel, circa 1890?; detail). Het grote gebouw in de rechterkant van de foto is gebouwd in de 19^e eeuw en nog niet zichtbaar op het minuutplan van circa 1830.

d. Situatie rond 1900 (Fam. Seijbel, circa 1900?; detail). Bij vergelijking van deze en de vorige foto valt op enkele planden vervangen zijn door nieuwbouw aan de Zijdstraat en Dorpsstraat. Aan de Zijdstraat is een groot pand met een torentje erop gebouwd en een kleiner pand ernaast. Deze vervangen woonhuizen van het type zoals die op de voorgrond van de foto nog te zien zijn.

e. Zijstraat rond 1900 (Nauta, circa 1900; detail). Vergelijk met de foto linksonder.

f. Zijstraat, huidige situatie (november 2008).